

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálně pedagogických studií

Bakalářská práce

Jana Kučerová

**Podpora rozvoje aktivní slovní zásoby u dětí předškolního věku
navštěvující běžnou mateřskou školu**

Olomouc 2023

Vedoucí práce: Mgr. Eva Urbanovská, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vykonala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci

.....
Jana Kučerová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala Mgr. Evě Urbanovské, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Kučerová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Eva Urbanovská, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Podpora rozvoje aktivní slovní zásoby u dětí předškolního věku navštěvující běžnou mateřskou školu
Název v angličtině:	Support for the development of active vocabulary for preschool children attending a regular kindergarten
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce „Podpora rozvoje aktivní slovní zásoby u dětí předškolního věku navštěvující běžnou mateřskou školu“ pojednává o úrovni slovní zásoby u dětí v období od 3 do 6 let. Práce je členěna na teoretickou a praktickou část. Teoretická část popisuje základní informace o komunikaci dětí a jejím vývoji. Velmi důležitou částí tvoří v této kapitole slovní zásoba dítěte, na kterou se bakalářská práce nejvíce zaměřujeme.</p> <p>Praktická část je založena na výstupech s dětmi, které nám mají napomoci ke zvýšení úrovně jejich slovní zásoby. K osvojování si slovní zásoby nám napomáhaly vytvořené materiály, se kterými jsme pracovali. Ke zjištění výsledků u každého dítěte jsme používali standardizovaný dotazník. Na konci výzkumu jsme porovnávali výsledky každého dítěte a také výsledky všech dětí.</p>
Klíčová slova:	Komunikace, řeč, narušená komunikační schopnost, jazyk, jazykové roviny, slovní zásoba, rozvoj slovní zásoby, předškolní věk, diagnostika

Anotace v angličtině:	The bachelor's „Support for the development of active vocabulary for preschool children attending a regular kindergarten“ discusses the level of vocabulary in children between the ages of 3 and 6. The thesis is divided into a theoretical and a practical part. The theoretical part describes basic information about children's communication and its development. A very important part of this chapter is the child's vocabulary, which is the focus of the bachelor's thesis the most. The practical part is established on outputs with children, which are intended to help us increase the level of their vocabulary. We were helped to acquire the vocabulary by the created materials, with which we subsequently worked. We used a standardized questionnaire to determine the results for each child. At the end of the research, we compared the results of each child and also the results of all children.
Klíčová slova v angličtině:	Communication, speech, compromised communication ability, language, language levels, vocabulary, vocabulary development, preschool age, diagnostics
Rozsah práce:	82
Jazyk práce:	Český

OBSAH

OBSAH.....	6
ÚVOD.....	8
1 UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY KOMUNIKACE DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU .9	
1.1 Komunikace	9
1.1.1 Formy komunikace	10
1.1.2 Komunikační kompetence	11
1.2 Jazyk	11
1.2.1 Vývojová stádia jazyka.....	11
1.3 Jazykové roviny	12
1.3.1 Foneticko-fonologická rovina.....	13
1.3.2 Morfologicko-syntaktická rovina	14
1.3.3 Lexikálně-sémantická rovina.....	15
1.3.4 Pragmatická rovina	15
2 VÝVOJ KOMUNIKAČNÍCH KOMPETENCÍ U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU 17	
2.1 Narušená komunikační schopnost u dětí předškolního věku.....	18
2.2 Řeč	20
2.2.1 Ontogeneze řeči	20
3 SLOVNÍ ZÁSoba	24
3.1 Aktivní slovní zásoba.....	24
3.2 Pasivní slovní zásoba	25
4 ROZVOJ SLOVNÍ ZÁSoby U DĚTÍ PŘEDSKOLNÍHO VĚKU	27
4.1 Charakteristika vývoje dítěte předškolního věku.....	27
4.2 Rozvoj slovní zásoby v předškolním věku	28
4.3 Diagnostika předškolních dětí	31
4.3.1 Diagnostika řeči a motoriky artikulačních orgánů	32

5	UVEDENÍ DO PRAKTICKÉ ČÁSTI ZÁVĚREČNÉ PRÁCE	34
5.1	Charakteristika místa výzkumného šetření	36
5.2	Charakteristika výzkumného vzorku	37
5.3	Výběr standardizovaného dotazníku.....	39
5.3.1	Dodržovaná pravidla v rámci SDDS 16-42.....	39
5.3.2	Průběh testování	40
5.4	Pomůcky k rozvoji aktivní slovní zásoby	40
5.5	Vlastní výzkum	42
5.5.1	Dívka 1	42
5.5.2	Dívka 2	45
5.5.3	Chlapec 1	47
5.5.4	Chlapec 2	50
5.5.5	Vyhodnocení pokroků ve slovní zásobě.....	52
5.6	Analýza výzkumných dat a diskuse.....	54
5.7	Limity realizace praktické části bakalářské práce	55
5.8	Doporučení do praxe.....	56
	ZÁVĚR.....	57
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
	SEZNAM TABULEK.....	74
	SEZNAM PŘÍLOH.....	75

ÚVOD

V říjnu roku 2020 jsem nastoupila do prvního ročníku na vysoké škole a začala i moje profesní kariéra. Začala jsem pracovat v mateřské škole, a jelikož jsem byla začínající učitelkou, postupně jsem si všimla odlišností mezi jednotlivými dětmi. Některé dítě mělo větší zájem o kreslení, některé o auta nebo panenky, jiné si spíše jen potichu hrálo. Moji pozornost upoutala také kvalita komunikačních dovedností u dětí předškolního věku. Nejde však o řeč, která by odpovídala věku dítěte, ale spíše o malou slovní zásobu. Některé děti se dorozumívaly pouze zvuky nebo téměř nekomunikovaly. Čím více jsem se zajímala o řeč dětí, tím více mě téma komunikace dětí v předškolním věku zaujalo a než jsem se dostala do druhého ročníku, měla jsem téma ke své bakalářské práci vybrané.

Na základě svého zájmu jsem se rozhodla, že zaměřím svoji bakalářskou práci na rozvoj aktivní slovní zásoby u dětí předškolního věku a budu se snažit o rozšíření slovní zásoby u vybraných dětí. Jsem zvědavá, jak daný výzkum dopadne a zda dojde alespoň k malému zlepšení u vybraného vzorku.

Cílem teoretické části bakalářské práce je popsat komunikaci u dětí v předškolním věku, formy komunikace, dále vývoj jazyka dětí, a jak probíhá vývoj řeči v rámci jednotlivých jazykových rovinách. V druhé kapitole si vymezíme pojmy komunikační kompetence, narušená komunikační schopnost, řeč dětí předškolního věku a popíšeme si ontogenezi řeči. V této kapitole se ještě zaměříme na to, co může ovlivnit intaktní vývoj řeči a jaké jsou nejčastější deficity řeči u dětí předškolního věku. Třetí kapitola nám vymezí pojmy, co je to slovní zásoba, jak slovní zásobu u dětí dělíme a jak se jednotlivé druhy od sebe odlišují. Poslední kapitola nám popíše vývoj dítěte po stránce kognitivní a motorické. Dále nám tato kapitola popíše paměť u dítěte předškolního věku, emoční a sociální vývoj. Zaměříme se i na to, jak bychom mohli rozvíjet slovní zásobu dětí v předškolním věku a jak může docházet k diagnostice dětí.

Cílem praktické části bakalářské práce je podpora rozvoje aktivní slovní zásoby u dětí předškolního věku, které navštěvují běžnou mateřskou školu. Mezi dílčí cíle mé bakalářské práce řadíme: ověření vstupního šetření, vytvoření podpůrných materiálů, rozvíjení aktivní slovní zásoby v předškolním zařízení, ověření a zjištění aktivní slovní zásoby na konci výzkumu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY KOMUNIKACE DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Komunikace je velmi důležitou schopností, která provází dospělé i děti po celou dobu života. Komunikační dovednosti nám pomáhají k navazování a udržování lidských vztahů a pomáhají nám řešit spoustu životních problémů. K největšímu rozvoji komunikačních dovedností dochází právě v období předškolního věku. V tomto období bychom se měli zaměřit i na předcházení různým deficitům v komunikačním procesu (Bytešníková, 2012).

1.1 Komunikace

Slovo komunikace je z latinského původu. Pojem „*communicare*“ vychází ze spojení „*communem reddere*“, což znamená učinit společným. (Bussmann in Franke, 1998) popisuje komunikaci v širším a užším slova smyslu. Pojem **komunikace v širším slova smyslu** charakterizuje jako každou formu oboustranného předávání informací za pomoci různých znaků a symbolů mezi živými tvory, případně mezi lidmi a pracujícími stroji. **Komunikace v užším slova smyslu** je pojem, pod kterým se rozumí mezilidské dorozumívání, ke kterému dochází pomocí jazykových a neязыkových prostředků (Bytešníková, 2015).

Komunikace představuje sdělování a přijímání informací v sociálním chování a vztazích. Specifikem lidské komunikace je to, že se může jednat i o věci, které jsou vzdálené jak prostorově, tak i časově. Díky našemu abstraktnímu myšlení a paměti můžeme mluvit o věcech, které jsou daleko od nás, které už uplynuly nebo se ještě vůbec nenastaly (Ficová, 2022).

Volek (1998) poukazuje na to, že jeden významný teoretik komunikace Stehen W. Littlejohn ve své publikaci *Theories of Human Communication* předkládá existenci 126 definic komunikace (Bytešníková 2012).

Cílem každého člověka by mělo být kromě vzájemného dorozumívání a sdělování informací i vytváření, udržování a pěstování mezilidských vztahů. Žádná společnost by nemohla existovat bez komunikace, a ta by se pak nemohla ani rozvíjet. Základním procesem komunikace je i organizace společnosti, neboť každá společná akce je založena na významech (Pipeková, 2010).

V rámci komunikace lze rozlišit několik složek, které zahrnují:

- **receptivní složku,**
- **centrální složku,**
- **expresivní složku** (Klenková, Bočková, Bytešníková, 2012).

1.1.1 Formy komunikace

Komunikaci můžeme rozdělit dle forem, na komunikaci verbální, nonverbální a paralingvální (Pipeková, 2010).

Verbální komunikace

Verbální komunikace neboli slovní komunikace je skupinou komunikačních procesů, které probíhají za pomoci mluvené nebo psané řeči (Pipeková, 2010).

Nonverbální komunikace

Nonverbální neboli neverbální komunikace je starší forma komunikace. Jedinec nonverbálně vyjadřuje své city, duševní stavy, pocity, emoce, prožitky a vztahy. Tato komunikace bývá někdy označována jako „*řeč emocí*“, kdy už dítě od útlého věku začíná porozumět mimoslovním citovým projevům okolních osob. Neverbální komunikace může plnit některé funkce, mezi ně řadíme například podporu řeči, nahrazování řeči, vyjadřování emocí a postojů a sebevyjádření (Bytešníková, 2014).

Mezi hlavní formy této komunikace řadíme: **pohledy** (řeč, očí), **výrazy obličeje** (mimika), **gesta, pohyby, doteky, přiblížení nebo oddálení, sdělování fyzickými postoji a sdělování tónem řeči**. Wahlstromová (in Vybíral, 2005) řadí mezi neverbální komunikaci i **zacházení jedince s časem** (Bytešníková, 2012).

Paralingvistická komunikace

Paralingvistická komunikace je charakteristická dotvářením významu mluvených projevů. Příkladem této komunikace mohou být pomlky, tóny hlasu, hlasitost, rychlost řeči, melodie a rytmus řeči (Lipnická, 2013).

1.1.2 Komunikační kompetence

Pojem komunikační kompetence je schopnost, která využívá jazykových prostředků mluvčím v reálných podmínkách komunikačního kontextu pro určité komunikační účely (Bytešníková, 2012).

Průcha (2001, s. 105) charakterizuje tento pojem jako „*soubor jazykových schopností a dovedností umožňujících mluvčímu realizovat různé komunikační potřeby, a to přiměřeně situaci, charakteristikám posluchačů aj., zahrnuje též uplatňování sociokulturních pravidel (takzvaná řečová etika). Je složkou komunikačně orientované výuky mateřského jazyka a cizího jazyky.*“

1.2 Jazyk

„*Jazyk je společenský jev, který je pokládán za specifickou schopnost dané skupiny lidí sdělovat prostřednictvím zvukového, písemného či jiného kódu smysluplné informace*“ (Bytešníková, 2014, s. 9). Je to systém, který je primárně důležitým prostředkem komunikace lidí (Bytešníková, 2014). Jazyk je primární prostředek komunikace myšlenek. Představuje univerzální prostředek, kdy každá lidská společnost má svůj jazyk a každá bytost si osvojuje svůj mateřský jazyk, který pak přirozeně používá. Každé zdravé dítě má vrozenou schopnost osvojit si jakýkoliv jazyk. Rodiče a vychovatelé dítěte ovlivňují, jaký z jazyků se stane mateřskou řečí (Bytešníková, 2012).

1.2.1 Vývojová stádia jazyka

Jedním z nejznámějších aspektů lidského vývoje je osvojování si jazyka. Děti si osvojují znalost jazyka ve velmi krátké době a s malým vynaložením úsilí. Osvojování jazyka by nebylo možné bez dvou důležitých věcí, mezi které řadíme biologicky zakotvené predispozice k osvojování jazyka a zkušenosti s jazykem z okolí (Fernándezová, Cairnssová, 2014).

Nyní dojde k popsání hlavních vývojových etap, kterými děti během osvojování jazyka prochází (Fernándezová, Cairnssová, 2014).

V prenatálním období se objevuje u dítěte citlivost na jazyk. V šestém měsíci se u dítěte začíná rozvíjet sluch a přibližně v třetím trimestru dokáže dítě reagovat na zvukovou stimulaci. (Fernándezová, Cairnssová, 2014).

Po narození dítěte dokáže novorozenec rozlišit hlas matky nad ostatními lidmi a přibližně v desátém týdnu upřednostňuje dívat se na tvář (Fernándezová, Cairnssová, 2014).

V kojeneckém období dochází u dítěte k broukání a ve čtvrtém měsíci postupně dochází k hraní s hlasem a mluvidly. V osmém měsíci dítě začíná napodobovat zvuky, ty se postupně stávají podobnější jazyku, se kterým se dítě setkává a který si osvojuje. Dítě si v tomto období samostatně osvojuje pohyby-lezení, sed a postupně si osvojuje chůzi (Římalová, 2016).

V období batolete, tedy v jednom roce života dítěte dochází k prvním slovům, které dítě začíná vyslovovat. Po krátké době můžeme u jedince zaznamenat vyslovování dalšího jednoho nebo dvou slov. Batole vyslovuje většinou podstatná jména, která popisují běžné předměty (Sternberg, 2009). Po druhém roce života dítěte začíná jedinec používat předpony a přípony, předložky začíná pomalu skloňovat a časovat. Ve dvou a půl letech se objevují ve slovníku první souvětí a spojky. Mezi druhým až třetím rokem dochází k takzvanému období otázek, typické otázky jsou: „*Co je to? Proč?*“ Na konci tohoto období, s nástupem do mateřské školy, se od dítěte očekává, že dokáže s dospělým vést rozhovor přiměřený svému věku, že pochopí jednoduché vyprávění a že jeho vyjadřování bude srozumitelné (Římalová, 2016).

Mladší školní věk je typický pro vstup do základní školy, který dítěti umožňuje získávat další zkušenosti, a to hlavně s vrstevníky, ale i s autoritou cizích dospělých. Před vstupem do školy by dítě mělo odpovídat normám z gramatického hlediska. Z hlediska výslovnosti by se u dítěte neměly objevovat větší potíže. Pokud se u dítěte objevují značné potíže ve výslovnosti, je vhodné využít logopedickou péči (Sternberg, 2009).

1.3 Jazykové roviny

Dvořák (1998) popisuje jazykové roviny takto: „*Jazyková rovina je považována za dílčí systém (subsystém) jazyka charakterizovaný specifickými základními jednotami*“ (Dvořák in Bytešniková, 2012, s. 72).

Jazykové roviny se ve vývoji řeči prolínají a jejich vývoj probíhá v jednotlivých časových úsecích současně. Od prvního roku života dítěte dochází k jejímu osvojování a zdokonalování. (Zajitzová, 2011).

Máme čtyři jazykové roviny:

- foneticko-fonologická rovina,
- morfologicko-syntaktická rovina,
- lexikálně-sémantická rovina,
- pragmatická rovina (Bytešniková, 2012).

1.3.1 Foneticko-fonologická rovina

Foneticko-fonologická rovina je rovina, která se zabývá zvukovou stránkou řečového projevu. Základními jednotkami této roviny jsou hlásky-fonémy (Bytešnicková, 2012).

Vývoj řeči v této rovině probíhá u dítěte téměř od narození a měl by být ukončen přibližně do sedmi let věku dítěte. Ve čtyřech a půl letech by mělo být dítě schopné rozlišovat jednotlivé hlásky mateřského jazyka a hlásky podobně znějící, což označujeme jako schopnost takzvané **sluchové diference hlásek**. V rámci širší normy se sluchová diference vyvíjí až do šesti let věku dítěte (Bendová, 2014).

V této rovině dochází k období přechodu z pudového žvatlání na napodobivé žvatlání, které je typické pro vývoj výslovnosti v pravém slova smyslu. Zvuky, které dítě produkovalo do teď ještě nelze považovat za hlásky mateřského jazyka, protože je produkovalo pudově, tedy bez vědomé sluchové kontroly. Je tedy zřejmé, že přechod od neartikulovaných zvuků k artikulovaným fonémům jazyka je postupný. U každého zvuku dochází k rozkolísání zvukové realizace, než se patřičně zafixuje (Klenková, Bočková, Bytešnicková, 2012).

Nedílnou součástí této roviny je **fixace hlásek**. U dětí dochází nejprve k fixaci vokálů (samohlásek), kdy se většinou jako první upevní vokál *a*, protože ho lze nejlépe napodobit. Vývoj ostatních samohlásek trvá déle, protože jejich realizace je více náročná z akustického a artikulačního hlediska. Nejpozději se ze samohlásek fixuje vysoké *u* a *i*. Po ustálení všech vokálů dochází k fixaci diftongů-dvojhásek (*au*, *eu*, *ou*). Při fixaci souhlásek je důležité sledovat způsob artikulace (Bytešnicková, 2012).

„V. Lechta (1990) uvádí posloupnost fixačního procesu výslovnosti souhlásek ve vývoji řeči:“

- **závěrové** – *p, b, m, t, d, n, t', d', ň, k, g*,
- **úžinové jednoduchá** – *f, v, j, h, ch, s, z, š, ž*,
- **polozávěrové a úžinové se zvláštním způsobem tvoření** – *c, č, dz, dž, l, r, ř* (Lechta in Klenková, Bočková, Bytešnicková, 2012, s. 35).

Ve fonologicko-fonetické rovině se může u dítěte objevit takzvaná vývojová dyslálie (patlavost). Jedná se o nesprávnou výslovnost, která se do pěti let považuje za normální. Pokud se dyslálie objevuje i po sedmém roce života dítěte, je téměř nepravděpodobné, že se výslovnost upraví spontánně (Bednářová, Šmardová, 2015).

Ke správné výslovnosti všech hlásek by mělo docházet nejpozději, než nastoupí dítě do základní školy. Pozornost bychom měli věnovat modulačním faktorům řeči (tempo, rytmus, dynamika, melodie), dechovým a fonačním cvičení i cvičení sluchové diferenciaci. U dětí je vhodné zařazovat dechová a fonační cvičení, dále i artikulační cvičení. Nejvhodnější a zábavná jsou pro děti říkadla a rozpočítávadla, která napomáhají k rozvoji melodie, rytmického cítění, tempa a dynamiky řečového projevu. K osvojování správného dýchání a tvoření hlasu je vhodný zpěv (Bytešníková, 2012).

1.3.2 Morfologicko-syntaktická rovina

V této rovině sledujeme aplikaci gramatických pravidel v mluvním projevu, správnost slov, vět, slovosled, rodu, čísla a pádu z gramatického hlediska. Tuto rovinu můžeme zkoumat až od prvního roku života dítěte, to znamená v období, kdy nastupuje vlastní vývoj řeči v pravém slova smyslu. Transfer je důležitý pro vývoj gramatiky, kdy dochází k přenosu mluvního vzorce na mluvu v podobné situaci. Zpočátku dítě napodobuje gramatický vzor, následně napodobuje a současně si i pamatuje a přenáší slyšené na to, co chce samo říct (Bytešníková, 2012).

První slova dítěte jsou neohebná, neskloňují se a vznikají opakováním. Později dochází ke spojování slov a vznikají věty dvouslovné. Dítě často vyslovuje slova, která řadíme do podstatných jmen a citoslovcí, postupně se k těmto druhům přidávají přídavná jména a slovesa. Všechny slovní druhy začíná dítě ve své řeči používat po čtvrtém roce. Mezi druhým a třetím rokem začíná dítě skloňovat a časovat, po třetím roce života zaznamenáváme užívání jednotného a množného čísla. Třetí až čtvrtý rok života dítěte je typický pro tvoření souvětí (Zajitzová, 2011).

Do čtvrtého roku se u dětí objevují dysgramatismy (gramatická nesprávnost slov). Pokud dysgramatismy přetrvávají ve větším rozsahu i nadále, potom může jít o opoždění v řečovém nebo i intelektovém vývoji (Bednářová, Šmardová, 2015).

Dítě, které nastupuje do základní školy, by už mělo být schopné užívat všechny slovní druhy, mělo by umět mluvit ve větách a souvětích. V tomto období by se u dítěte neměly objevovat dysgramatismy ((Bendová, 2014).

K rozvíjení morfologicko-syntaktické roviny řeči lze využívat různé didaktické hry a cvičení, které jsou zaměřené na zdokonalování gramatické správnosti verbálních projevů. Dále bychom měli zařazovat hry, které jsou zaměřené na správné tvary podstatných jmen, tvarů sloves, přídavných jmen a používání jednotného a množného čísla (Bytešníková, 2012).

1.3.3 Lexikálně-sémantická rovina

Lexikálně-sémantická rovina se zabývá aktivní a pasivní slovní zásobou. Rozvoj slovní zásoby probíhá po celou dobu života jedince v závislosti na různých faktorech (úrovni intelektu, prostředí, ve kterém jedinec žije a individuálních schopnostech). Jak už bylo zmíněno, slovní zásoba se dělí **na aktivní slovní zásobu a pasivní slovní zásobu** (Bytešníková, 2012).

Pasivní slovní zásoba označuje ty slova, kterým my rozumíme. Tato slovní zásoba je přibližně o třetinu větší než aktivní slovní zásoba. Již kolem desátého měsíce věku dítěte dochází k rozvoji pasivní slovní zásoby u dítěte (Bytešníková, 2012).

Aktivní slovní zásoba se rozvíjí později, přibližně v prvním roce života dítěte. V tomto období dochází k tomu, že verbální způsob komunikace převažuje nad nonverbální komunikací, což souvisí s rozvojem slovní zásoby. Roční dítě začíná pojmenovávat už mnoho věcí, osob i zvířat. Pro období mezi prvním a druhým rokem života dítěte je typické, že dítě mluví o lidech, zvířatech, hráčkách, jídle, vozidlech, částech těla, i o částech a zařízení domácnosti (Bytešníková, 2012).

V této rovině se setkáváme s dvěma pojmy:

Hypergeneralizace znamená, že dítě první slova chápe všeobecně, například „*mňau*, *mňau*“ je pro dítě všechno, co má čtyři nohy a je chlupaté (Bytešníková, 2012).

Hyperdiferenciace souvisí s rozvojem slovní zásoby. Dítě považuje slova za názvy jedné určité věci nebo osoby, například „*máma*“ je označení pro jednu maminku (Klenková, Bočková, Bytešníková, 2012).

1.3.4 Pragmatická rovina

Tato pragmatická rovina souvisí s využitím řeči v praxi, to znamená v běžném sociálním kontaktu. Jedná se o schopnosti si vyžádat určitou informaci, vyjádřit city, vztahy, prožitky a tvořit dialog. V této rovině se snažíme do komunikace vřadit i neverbální komunikaci, zejména oční kontakt, mimiku a gestikulaci (Bendová, 2014).

Ve vývoji pragmatiky je důležité sledovat tři základní oblasti:

Rozvoj komunikativní funkce se zaměřuje na to, jak si dítě osvojuje vyjádření celé řady záměrů-pozdravy, žádosti (Bytešníková, 2012).

Odpověď na sdělení je druhá oblast, které je potřeba se věnovat. Zaměřujeme se na to, jak dítě reaguje a zvládá pochopit komunikaci ostatních jedinců (Bytešníková, 2012).

Způsob podílení se na interakci a konverzaci je poslední aspekt, který bychom měli sledovat (Bytešníková, 2012).

V předškolním věku může být tato pragmatická rovina oslabena, a z tohoto důvodu se u dětí předškolního věku může objevit pasivita v komunikaci a obtíže při navazování a udržování sociálních kontaktů. Dalšími projevy mohou být například neschopnost formulovat otázky a může docházet až k narušení tvorby sociálních vztahů. Pokud je pragmatická rovina oslabena, může mít dítě pocit ukřivdění, izolace, méněcennosti, anebo se mohou objevit i afektivní záchvaty a agresivní chování (Bendová, 2014).

U dětí předškolního věku je vhodné tomuto oslabení předcházet, k tomu může pomoci například rozhovor, popis předmětu, obrázku nebo situace, reprodukce (pohádky) a využívat dramaturgii (Bytešníková, 2012).

2 VÝVOJ KOMUNIKAČNÍCH KOMPETENCÍ U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Vývoj komunikačních kompetencí u dětí předškolního věku probíhá již od raného věku, a to v souvislosti s osvojením si jazyka. Základním úkolem předškolního vzdělávání je stimulovat vývoj řeči a jazykových schopností. Pro správný vývoj dítěte je vhodné, aby v institucích docházelo k bohatému a různorodému jazykovému prostředí. K osvojování řečových a jazykových schopností by mělo docházet už v mateřských školách. Je však pravděpodobné, že mezi dětmi mohou být rozdílné výsledky při rozvoji těchto schopností (Bytešníková, 2017).

Mezi činitele, které mohou ovlivnit rozvoj těchto schopností, řadíme:

- verbální a mentální vyspělost dítěte,
- rodinné prostředí,
- vzdělanost pedagogických pracovníků působících v mateřských školách (Bytešníková, 2017).

Předškolní dítě se dokáže určitým způsobem vyjadřovat a respektuje komunikační pravidla. Některá z nich si dítě osvojuje až v pěti letech nebo i později. U dítěte dochází k chápání souvislostí a vztahu k danému tématu. V tomto období je pro dítě typický takzvaný kognitivní egocentrismus (úvahy prováděné z pohledu vlastní osoby). Přibližně ve čtvrtém roce života dítěte, v souvislosti s rozvojem chápání lidské mysli, začínají děti diferencovat způsob komunikace s ohledem na svého komunikačního partnera (Vágnerová, Lisá, 2021).

V komunikaci s dospělými používá zdvořilejší způsob vyjadřování, vyhýbají se nežádoucím výrazům (Vágnerová, Lisá, 2021).

V komunikaci s vrstevníky se děti vyjadřují stručněji, velmi často používají specifické výrazy a oslovení, které by u dospělých nebylo přijatelné. Čas od času u dětí při hře dochází ke konverzaci v monolog. Pro rozvoj komunikace napomáhá dětské dohadování, které se objevuje v tomto období častěji. Je to zapříčiněno tím, že si děti více naslouchají (Vágnerová, Lisá, 2021).

V komunikaci s mladšími dětmi se předškoláci dokážou přizpůsobit jejich možnostem a věnují větší pozornost formě a obsahu sdělení. Používají krátké věty a vysvětlují, o co jde (Vágnerová, Lisá, 2021).

Obsah komunikační kompetence jako výsledek předškolního vzdělávání je stanoven takto:

Dítě, které ukončuje předškolní vzdělávání:

- ovládá řeč, mluví ve vhodně formulovaných větách, samostatně dokáže vyjadřovat své myšlenky, otázky a odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog,
- dokáže se vyjadřovat a sdělovat své pocity, prožitky a nálady,
- komunikuje v běžných situacích bez zábran a ostychu s dětmi a dospělými,
- ovládá dovednosti, které předcházejí čtení a psaní,
- rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci (Průcha, 2011).

2.1 Narušená komunikační schopnost u dětí předškolního věku

V prezentovaném textu byl výše specifikován intaktní vývoj komunikační kompetence, ale u dětí může docházet i k narušení komunikace, a to nazýváme jako **narušená komunikační schopnost** (Pipeková et al., 2010).

Lechta (srov. 1990, 2003) popisuje narušenou komunikační schopnost takto: „Komunikační schopnost jednotlivce je narušena tehdy, když některá rovina (nebo několik rovin současně) jeho jazykových projevů působí interferenčně vzhledem k jeho komunikačnímu záměru. Může jít o foneticko-fonologickou, syntaktickou, morfológickou, lexikální, pragmatickou rovinu nebo o verbální i nonverbální, mluvenou i grafickou formu komunikace, její expresivní i receptivní složku“ (Lechta in Pipeková et al., 2010, s. 122). Při narušené komunikační schopnosti se nezabýváme jen foneticko-fonologickou (zvukovou) stránkou řeči, ale i ostatními jazykovými rovinami (Pipeková et al., 2010).

Z etiologického hlediska může být narušena komunikační schopnost z mnoha příčin. Z časového hlediska se může jednat o příčiny v **období prenatalním** (období před narozením), **perinatálním** (jedná se o průběh porodu) a **postnatálním** (období po porodu). Z lokalizačního hlediska se může jednat o příčiny vlivem poškození centrální nervové soustavy, vlivem narušení expresivní složky řeči, genových mutací, ale i vlivem nevhodného nebo nepodnětného prostředí (Bendová, 2014).

Na základě klasifikace narušené komunikační schopnosti můžeme vymezit různá hlediska, řadíme sem:

- narušení komunikační schopnosti jako hlavní (dominantní) projev nebo může být symptomem jiného hlavního postižení,
- může se jednat o orgánové nebo funkční poškození,
- na základě stupně můžeme narušenou komunikační schopnost dělit na totální (úplnou) nebo na parciální (částečnou),
- narušení komunikační schopnosti se může projevovat u symbolických a nesymbolických procesů,
- své narušení si může osoba uvědomovat, ale i nemusí (Klenková, Bočková, Bytešníková, 2012).

Dle Mezinárodní klasifikace nemocí dělíme narušenou komunikační schopnost na:

- vývojovou nemluvnost-narušený vývoj řeči,
- získanou organickou nemluvnost-afázie,
- získanou psychogenní nemluvnost-mutismus a elektivní mutismus,
- narušení zvuku řeči-huhňavost a palatolalie,
- narušení plynulosti řeči-koktavost a breptavost,
- narušení článkování řeči-dyslalie a dysartrie,
- poruchy hlasu-dysfonie a afonie,
- kombinované vady a poruchy řeči-jedná se o více druhů narušené komunikační schopnosti,
- symptomatické poruchy řeči-narušená komunikační schopnost, která ale není dominantním postižením,
- narušení grafické stránky řeči-dyslexie, dyspraxie, dysortografie a tak dále (Klenková, Bočková, Bytešníková, 2012).

U dětí předškolního věku se nejčastěji setkáváme s opožděným vývojem řeči, dyslálií, vývojovou dysfázií, rinolálií, balbuties poruchami hlasu, mutismem a elektivní mutismem (Bendová, 2014).

2.2 Řeč

Řeč můžeme charakterizovat jako biologickou vlastnost člověka. Je to systém, který nám umožňuje přenášet informace prostřednictvím jazykových znaků. Řeč lze také vymezit jako soubor speciálních zvukově artikulačních symbolů, přinášejících vnitřní informaci (Bytešníková, 2014). M. Morávek (1969) říká, že řeč vznikla během hominizačního procesu a jedná se o miliony let trvající vývoj. Lejska (2003, s. 78) uvádí, že „*řeč jako objektivní realita je trvale spojena s vývojem lidského rodu a vývojem.*“

Řeč je důležitá pro člověka, aby mohl sdělovat pocity, přání a myšlenky. Tato schopnost není vrozená, ale každý jedinec má své dispozice, které se rozvíjí až při verbálním styku s mluvícím okolím (Pipeková et al., 2010).

Řeč dělíme na dvě skupiny:

Zevní řeč neboli mluvená řeč umožňuje člověku užívat sdělovací prostředky vytvořených mluvidly, realizuje se mluvením (Pipeková et al., 2010).

Vnitřní řeč je typická pro chápání, uchování a vyjadřování myšlenek pomocí slov, a to nejen verbálně, ale i graficky (písmo). Tento druh řeči má motorickou složku, to znamená výrazovou a symbolickou složku, tedy vnímavou (Pipeková et al., 2010).

2.2.1 Ontogeneze řeči

„Vývoj řeči a komunikace je jedním z nejužasnějších a nejdůležitějších momentů v rámci ontogeneze“ (Bednářová, Šmardová, 2015, s. 28).

Dle Šulové (2004) dochází ke krátkému časovému období při osvojování řeči a k paralelnímu zvládnutí nejrůznějších aktivit, které formuje komplex řečových dovedností. Dítě si tak osvojuje imitování slyšeného, dekódování, rozčlenění, porozumění, adekvátní užití, prosazení se v komunikaci a upoutání pozornosti na sebe prostřednictvím řeči (Bytešníková, 2012).

Podstatným obdobím pro vývoj řeči je období do šesti až sedmi let. Za nejrychlejší tempo vývoje řeči je považováno období do tří až čtyř let (Bednářová, Šmardová, 2015).

Prvním komunikačním projevem dítěte je **křik**. Tímto křikem dítě často ohlašuje svůj příchod na svět. Zvuk je zpočátku hlavně monotónní a podobný samohlásce „á“ (Kutálková, 2010).

Významným projevem dítěte je také **pláč**. Dítě pláče, zejména když má hlad, délka pláče mezi pauzami je opakovaně kratší. Pokud dítě něco bolí, dochází také k pláči. V tomto případě je pláč opakovaně delší (Červenková, 2019).

Mezi druhým a třetím týdnem života dítěte můžeme u jedince zaznamenat **smích**. Jedná se o vrozený výrazový pohyb (Bytešnicková, 2012).

V šestém týdnu života dítěte se objevuje výrazná komunikační proměna křiku, dítě nám začíná dávat najevo svoji nespokojenost. Dítě už dokáže pochopit, že pokud křičí, objeví se u něho jeden z rodičů (Ficová, 2022).

Dalším projevem dítěte je **broukání**, které můžeme zaznamenat přibližně ve čtvrtém a šestém měsíci (Kozáková, 2014).

Příhoda (1963) uvádí, „že broukání je zapojeno do celkového dětského chování, zejména do pohybové činnosti“ (Příhoda in Bytešnicková, 2012 s. 16).

Dítě často brouká, když je spokojené a broukání také doprovází specifické funkce těla (Červenková, 2019).

Dítě většinou brouká a pohybuje mluvidly jako při sání nebo polykání. Mohou se ozývat různé zvuky, které se mohou zdát podobné hláskám nebo slabikám. Zatím se jedná o pudovou hru s mluvidly, ne o vědomou (Kutálková, 2010).

Další stádiem vývoje řeči je **žvatlání**, se kterým se setkáváme v šestém měsíci. V tomto období začíná dítě využívat zrakovou a sluchovou kontrolu (Ficová, 2022).

Dítě pomalu napodobuje zvuky, které samo vydává. Kojenec začíná pozorovat mluvidla ostatních lidí, hlavně své matky. Následně začíná kopírovat melodii a rytmus. Dítě piluje komunikaci se svými hračkami a okolím, dále začíná spojovat samohlásky s některými souhláskami do slabik (*ma-ma, ba-ba*). Jak uvádí Vágnerová (1999), „žvatlání se stává komunikačním prostředkem, přestože se jedná prozatím zejména o formu a potřebu udržet kontakt“ (Vágnerová in Bytešnicková 2012, s. 18). Tato fáze žvatlání je velmi významná z hlediska vývoje řeči (Bytešnicková, 2012).

V desátém až dvanáctém měsíci začíná dítě rozumět řeči, to znamená, že se jedná o **stádium porozumění řeči**. Dítě stále nerozumí významu slov, ale ze své zkušenosti a sledování osob je schopné reagovat na určitý podnět, na melodii hlasu, na mimiku a gestikulaci. Velkou roli v této fázi hrají i citové vazby (Ficová, 2022).

Dítě v tomto období dokáže experimentovat s hlasitostí svého projevu, načasováním, vzory slabik při žvatlání a s rychlostí. Dalším pokrokem je napodobování krátkých jednoslabičných slov, zvuků zvířat nebo dopravních prostředků (Červenková, 2019).

Přibližně v prvním roce života dítěte dochází k **vlastnímu vývoji řeči v pravém slova smyslu**. V tomto období se diferencují určité etapy, které musí dítě absolvovat (Bytešníková, 2012).

Stádia vývoje řeči:

- emocionálně-volní,
- egocentrické,
- asociačně-reprodukční,
- rozvoj komunikační řeči,
- logických pojmů,
- intelektualizace řeči (Bytešníková, 2012).

Emocionálně-volní stádium je počáteční období samostatné řeči. Nejvíce se objevují podstatná jména a postupně i slovesa. Vyskytují se i **onomatopoická-zvukomalebné citoslovce**. Pasivní slovní zásoba stále převládá nad aktivním slovníkem (Bytešníková, 2012).

Egocentrické stádium vývoje řeči označujeme mezi rokem a půl až druhým rokem. Dítě začíná napodobovat slova, která říkají dospělí. V tomto stádiu zaznamenáváme takzvaný **první věk otázek**, pro které jsou typické otázky: „*Co je to? Kdo je to?*“. Dalším pokrokem ve vývoji řeči je tvoření **dvouslovných vět**, kdy dítě spojuje dvě jednoslovné věty. Tyto dvouslovné věty stále nemají odpovídající gramatickou strukturu. Sovák (1978) zmiňuje, že „*v rozvoji samostatné řeči nabývají slova pojmenovací funkci, kdy dítě označuje různými výrazy nejdříve konkrétní osoby a jevy ve svém okolí*“ (Sovák in Bytešníková, 2012, s. 19).

Asociačně-reprodukční stádium je typické pro reprodukci jednotlivých asociací. Jedná se o přelom druhého až třetího roku, kdy dochází k vývoji řeči a nástupu rozvoje komunikační řeči (Bytešníková, 2012).

Rozvoj komunikační řeči je charakteristický tím, že dítě chce dosáhnout malých cílů za pomoci využití řeči (Bytešníková, 2012).

Logistické pojmy navazují plynule na rozvoj komunikační řeči. V tomto stádiu dochází k osvojování náročných myšlenkových operací. Na dítě jsou kladeny v tomto období vysoké nároky, a proto můžeme vypočítat v jeho řeči různé vývojové obtíže. Může docházet k opakování hlásek, slabik i slov. Tříleté dítě většinou dokáže pojmenovat základní předměty denní potřeby. Ve třech a půl letech dítěte dochází k takzvanému **druhému věku otázek**. Dítě nejčastěji používá otázky typu „*Proč? Kdy?*“ (Bytešníková, 2012).

Intelektualizace řeči se začíná rozvíjet okolo čtvrtého roku života dítěte a trvá až do dospělosti. Dochází zde k vývoji řeči po stránce logické, slova se intelektualizují, dochází ke schopnosti chápání obsahu, rozlišování abstraktních a konkrétních pojmů, zkvalitnění řečového projevu a rozšiřování slovní zásoby (Bytešníková, 2012).

Lechta a kolektiv (1995) představují **rozdělení vývoje řeči do vývojových fází**. Jednotlivé fáze na sebe navazují a mohou se navzájem prolínat.

Lechta (1995) člení ontogenezi řeči do pěti fází:

- **období pragmatizace** – do konce prvního roku života,
- **období sémantizace** – první až druhý rok života,
- **období lexémizace** – druhý až třetí rok života,
- **období gramatizace** – třetí až čtvrtý rok života,
- **období intelektualizace** – po čtvrtém roce života (Bytešníková, 2012).

3 SLOVNÍ ZÁSoba

Slovo je jednou ze základních jednotek lexikálního systému. Jedná se o soubor všech tvarů jednoho slova. Souhrn všech slov daného jazyka pak můžeme označovat jako **slovní zásobu**. Každý z nás si nikdy neosvojí celou slovní zásobu, ale pouze část z ní, a to nazýváme jako **individuální slovní zásoba**. Individuální slovní zásoba jde pak diferencovat na aktivní a pasivní slovní zásobu (Bytešníková, 2012).

Pokud chceme zachytit slovní zásobu, můžeme k tomu využít slovníky. Žádný slovník však nedokáže zachytit všechny slova ze slovní zásoby, protože se jednotlivá slova neustále mění a rozšiřují. *Příruční slovník jazyka českého* je jeden z nejrozsáhlejších slovníků češtiny. Slovník obsahuje 250 000 slov, ale i tak není větší než národní slovní zásoba.

Jestliže se chceme obrátit na slova, která jsou označována za základní a za životně důležitá, hovoříte tedy o starých slovech. Stará slova představují **jádro slovní zásoby** a řadíme sem slova „*voda, chléb, den, země, pít, dát, brát a jeden*“. Můžeme si všimnout, že těchto slov není mnoho, ale velmi často se používají v komunikaci. Jádro slovní zásoby je tvořeno zejména praslovanskými a všeslovanskými slovy (Čechová a kolektiv, 2011).

Slovní zásoba u jedince nemusí být velká. Měli bychom se zaměřovat na kvalitní obsahový základ slov v nižším věku a následně pak dlouhodobě, cíleně a s porozuměním rozšiřovat počet slov. Dobrým předpokladem je, pokud dítě rádo a často čte (Kutálková, 2010).

Jak jsme si již řekli, slovní zásoba nemusí být příliš velká, ale nesmí být ani malá. Pokud má jedinec malou slovní zásobu, mohou být příčinou obtíže, nepochopení, nebo i neschopnost vyjadřovat své myšlenky nebo prokázat znalosti (Zelinková, 2011).

Osvojování slovní zásoby mateřského jazyka je dlouhodobý proces. Pasivní slovní zásoba se začíná rozvíjet dříve než aktivní. Na základě rozšiřování slovní zásoby dochází k většímu způsobu používání verbální komunikace nad nonverbální. Dosažená úroveň osvojené slovní zásoby je dobrým předpokladem komunikace a schopnosti socializace dítěte. Při osvojování pojmů můžeme vymezit tři základní fáze. V první fázi se dítě seznamuje s novými pojmy, ve druhé fázi se pojmy zpřesňují. Poslední fáze je typická pro uplatňování pojmů ve svém aktivním řečovém projevu (Bytešníková, 2012).

3.1 Aktivní slovní zásoba

O aktivní slovní zásobě můžeme hovořit tehdy, pokud člověk jednotlivá slova sám používá při mluveném nebo psaném projevu (Čechová a kolektiv, 2011).

Aktivní slovní zásoba se začíná u dítěte rozvíjet přibližně v jednom roce, kdy u dítěte zaznamenáváme první slova. V tomto období se slovní zásoba pohybuje přibližně na sedmi slovech. Dítě nejčastěji vyslovuje jednoslabičná slova, může se jednat o citoslovce. Citoslovce jsou většinou spojena s konkrétními věcmi, osobami nebo dějem, často se jedná o slova „*ham, brm, pápá, mama, tata a jiná*“. V období mezi rokem, rokem a půl až druhým rokem si můžeme všimnout, že jedinec používá ve své komunikaci dvouslovné nebo trojslovné věty a první otázky (Čechová a kolektiv, 2011).

Ve dvou letech se objevují první způsoby, jak komunikovat s dospělými. Slovní zásoba se pohybuje okolo čtyř set slov. Jedinec začíná používat zájmena a tříslovné věty. Jedinec většinou po druhém roce správně vyslovuje hlásky -M, B, P, A, E, I, O, U, D, T, N, J, K, G, H, CH, V, F, OU a AU. I přesto, že dítě dokáže vyslovit tři slova, v našem slovním projevu si dokáže zapamatovat přibližně dvě první slova (Čechová a kolektiv, 2011).

Slovní zásoba dítěte ve třech letech je přibližně tisíc slov. Jedinec se stává v tomto období dobrým komunikačním partnerem. V řeči se už vyskytuje minulý čas. Dítě si dokáže zapamatovat různé básničky a říkanky, ale pouze mechanicky. Jedinec si je spojuje jen s melodií, rytmem nebo rýmem (Ficová, 2022).

Ke zvětšování slovní zásoby dochází ve čtvrtém roce, slovní zásoba je okolo tisíc dvě stě slov. V souvislosti s lepší slovní zásobou má jedinec velký zájem o básničky a písničky. Postupně by dítě mělo umět vyslovovat všechny hlásky kromě L, R a Ř. Může se stát, že dítě ještě nějaké hlásky zaměňuje nebo nahrazuje (Ficová, 2022).

Pátý rok je velmi důležitý hlavně pro děti, u kterých se ještě objevuje vadné vyslovování některých hlásek. Pokud se u dítěte objevuje vadná výslovnost je poslední možnost navštívit logopedickou péči. Správná výslovnost hlásek je zejména důležitá pro dobrý vstup do základní školy (Ficová, 2022).

Poslední rok v mateřské škole je ve znamení upevňování vyjadřovacích návyků. Objevují se zde velké rozdíly ve vyjadřování. Některé děti dokážou převyprávět pohádku nebo komunikovat s dospělým bez zábran, jiní mají s komunikací nebo vyprávěním potíže. Na konci předškolního věku se slovní zásoba dítěte pohybuje přibližně na 3000 slov (Kutálková, 2010).

3.2 Pasivní slovní zásoba

Pod termínem „pasivní slovní zásoba“ si představujeme slova, kterým rozumíme. Vyvíjí se už okolo desátého měsíce života dítěte a je mnohem větší než aktivní slovní zásoba (Bytešníková, 2012).

Velký vliv na porozumění řeči má slovní zásoba, sluchová percepce, psychická kvalita dítěte, vnější prostředí a další. Může se stát, že lidé, kteří mluví na dítě, kumulují slova a tím snižují porozumění u dítěte (Zelinková, 2012).

Přibližně ve třech letech dochází u dítěte k velkému nárůstu pasivní slovní zásoby, jedinec začíná rozumět jednoduchým otázkám a příkazům. Zlepšení v porozumění předložkových vazeb je typické pro čtvrtý rok dítěte. V šesti letech jedinec rozumí delším příkazům a abstraktním pojmům. Na základní škole dochází k lepšímu chápání složitějších gramatických struktur a k porozumění například metafor. V tomto období jedinec začíná rozumět i cizím jazykům, dokáže rozpoznat například dopravní značky nebo různé varovné signály (Vrbová a kolektiv, 2012).

K porozumění řeči můžeme využívat různé cvičení, které nám může sloužit i jako diagnostika. Může se jednat o vykonávání instrukcí „*ukaz, čím jíme, čím cestujeme, ukaz na míč, kočku*“ a spoustu dalších.

Pasivní slovní zásobu můžeme rozvíjet četbou knihy, poslechem mluveného slova, méně sledováním televize (Zelinková, 2011).

4 ROZVOJ SLOVNÍ ZÁSObY U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

K rozšiřování slovní zásoby dochází v předškolním věku, kdy dítě navštěvuje mateřskou školu. Nejenže se slovní zásoba dítěte zvětšuje, ale dochází i k lepšímu pochopení slov. V tomto období dochází i k lepšímu vyjadřování a postupem času dokáže jedinec plynule komunikovat (Sternberg, 2009).

4.1 Charakteristika vývoje dítěte předškolního věku

Předškolní věk je období od tří do šesti až sedmi let věku dítěte. Konec tohoto období je dán nástupem dítěte do základní školy. Toto období je často označováno jako **období iniciativy**, protože má dítě potřebu něco zvládnout, vytvořit a potvrdit tak svoje kvality. Předškolní věk je typický i pro rozvoj vztahů s vrstevníky, dítě se začíná v kolektivu prosazovat, ale i s vrstevníky spolupracovat (Vágnerová, Lisá, 2021).

Vývoj dítěte v předškolním věku:

Motorický vývoj u dítěte předškolního věku se stále zdokonaluje. Výrazně se zlepšuje a zkvalitňuje pohybová koordinace. Pohyby začínají být přesnější a plynulejší. S rozvojem pohybů dochází k tomu, že dítě zkouší napodobovat různé pohybové aktivity. Pohyby se v tomto období také zdokonalují vlivem vybíhání a sbíhání schodů, skákání, běhání, házení, stání na jedné noze a tak dále. Vlivem rozvoje pohybové koordinace dochází i k lepší sebeobsluze u dítěte-dítě má úsilí být samostatné v oblékání, svlékání, uklízení, srovnávání si oblečení a zkouší samostatně pečovat o svou hygienu (Šulová, 2019).

Kognitivní vývoj je u dětí předškolního věku velmi intenzivní a umožňuje dítěti poznávat svět okolo sebe. Vývojové zvláštnosti můžeme zaznamenat ve vnímání prostoru i času, paměti, obrazotvornosti a myšlení. Okolo čtvrtého roku, vlivem vývoje inteligence, dochází k přechodu ze symbolického myšlení na **názorné myšlení**. Na základě vystižení podobnosti dokáže dítě uvažovat v celostních pojmech. Usuzování je zatím vázáno na to, co dítě vnímá nebo si představuje (Wedlichová, 2010). **Vnímání** u dětí předškolního věku je globální. Dítě zatím nedokáže rozlišovat základní vztahy, protože vnímá celek jako souhrn jednotlivostí. Dále se rozvíjí sluchová a zraková diferenciacce, která je důležitá pro budoucí čtení a psaní. Co se týká představ, ty jsou bohaté a barevné. Často se objevují u dítěte myšlenky, u kterých je dítě přesvědčeno, že jsou pravdivé. V tomto období bychom proto neměli děti trestat za lži, protože dítě v tomto období často nedokáže rozlišit, co je realita a co ne.

S rozvojem kognitivních funkcí dochází k vývoji **paměti**. Záměrná paměť se u dítěte začíná objevovat kolem pátého roku. Nyní převažuje mechanická paměť, která je tvořena dobrým základem pro snadné přijímání informací. Zpočátku převažuje u dítěte krátkodobá paměť. V pěti až šesti letech věku dítěte dochází k přechodu z krátkodobé paměti na dlouhodobou. I přesto, že se dlouhodobá paměť vyvíjí až později, dítě si už dříve dokáže zapamatovat citově zabarvené situace (Šulová, 2019).

Emoční vývoj je mnohem stabilnější než v batolecím věku. Vlivem rozvoje emoční regulace dochází k velkému poklesu negativních emocí. Děti už v předškolním věku dokážou lépe vyjadřovat neschopnost, to znamená lepším způsobem než dříve. V tomto období se často objevují emoční prožitky, ty jsou vázány na aktuální situaci a jsou spojovány s náhlým uspokojováním či neuspokojováním (Vágnerová, Lisá, 2021).

Sociální vývoj se od batolecího věku velmi odlišuje. Dítě má tendenci se seznamovat s dětmi mimo rodinu a má zájem o začlenění se s ostatními dětmi. Dítě si začíná osvojovat vhodné sociální normy a být ohleduplný vůči ostatním dětem. Velký pokrok nastává v chování, kdy si dítě začíná uvědomovat, jaké chování je správné a jaké nikoliv. Zároveň dítě začíná odlišovat, jaké chování je vhodné ve společnosti a jaké vhodné není (Blatný, 2016).

4.2 Rozvoj slovní zásoby v předškolním věku

Lze konstatovat, že rozvoj slovní zásoby probíhá téměř po celý život v závislosti na úrovni intelektu, prostředí, kde žijeme, ale i na našich schopnostech (Bytešníková, 2012).

Rozvoj slovní zásoby je vhodné realizovat v dílčích krocích:

Zpočátku mluvíme na dítě v jednoduchých větách, ale používáme i věty, které by mohlo dítě zkusit napodobovat, například „*dej balón*“. Můžeme si všimnout, že se opravdu jedná o jednoduchá slova a dítě je tak může zkusit vyslovovat. Pokud již dítě vyslovuje citoslovce, například „*haf*“, můžeme používat náročnější odpovědi „*ano, je to pes*“. Dítě většinou používá ke slovům citoslovce, později říká slova, která označují konkrétní osobu, zvíře nebo věc-slovo pes může zpočátku vyslovovat jako „*pe*“, (Bytešníková, 2012).

K rozvoji slovní zásoby můžeme využívat i různé okruhy témat, zpočátku je vhodné začínat tématy, která jsou pro dítě známá nebo o ně dítě jeví zájem. Mezi tyto témata můžeme řadit: zvířata, dopravní prostředky, rodinu, ovoce, zeleninu, potraviny, oblečení a spoustu dalších. Dále můžeme tyto témata využívat s konkrétními situacemi (je léto-povídáme si o zelenině, jdeme vařit-povídáme si o potravinách). V tématech se snažíme zpočátku

používat jen některá slova, která později zopakujeme a postupně k těmto slovům přidáváme další.

Nejvíce slov si dítě osvojuje při nápodobě, například **při básničkách a písničkách**. Básničky a písničky rozvíjí nejen slovní zásobu, ale i rytmus a melodii. Básničky, ale i písničky můžeme dítě učit s pohybem a tím si dítě lépe celou básničku nebo písničku zapamatuje. Můžeme i vynechávat některá slova, která dítě většinou dokáže doplnit. Tyto aktivity by však měly být vybrány na základě dosažené úrovně vývoje řeči, a ne podle věku dítěte. Čím více jednotlivé básničky nebo písničky opakuje, tím si je dítě dříve zapamatuje a postupně je dokáže samostatně říkat (Kutálková, 2011).

Důležité pro dítě je, abychom mu odpovídali na jeho otázky a tím by mělo docházet k rozvoji slovní zásoby. Dobré je využívat hodně říkanek, básniček a písniček, ale velmi důležitý je i správný mluvní vzor. Dítě v předškolním věku má rádo vyprávět o různých věcech a činnostech, z tohoto důvodu je důležité s dítětem mluvit, debatovat a vyprávět (Ficová, 2022).

Mezi třetím a čtvrtým rokem je velmi důležité rozvíjet oblasti, které souvisí s rozvojem slovní zásoby.

Mezi tyto oblasti řadíme:

Rozvoj všech kvalit vnímání-velký význam má zrakové a sluchové vnímání, to můžeme rozvíjet psychomotorickými hrami.

Rozvoj motoriky-jemné, hrubé, grafomotoriky, vizuomotoriky, motoriky mluvidel (pohyby jazyka, rtů, čelistí, dechová cvičení).

Názornost-věci, které umí dítě pojmenovat, by mělo i vidět, slyšet, ohmatat, cítit a vyzkoušet si je.

Vytváření situací podněcujících k mluvení-povídání si s dítětem, projevoval zájem o to, co dělalo, vidělo, zažilo, kde bylo.

Opakování-pokud nám dítě něco říká, snažíme dát jedinci najevo, že mu rozumíme a tím ho motivujeme k další komunikaci.

Pojmenování-jedinec komentuje to, co vidí, slyší, cítí nebo dělá. Pojmenování umožňuje dítěti lépe rozvíjet řeč a navázat kontakt.

Zpětná vazba-vyslechneme dítě a pak jeho řeč zformulujeme do správné formy a tím se snažíme o správnou podobu sdělování.

Rozšíření imitace-po dítěti zopakujeme, co nám řeklo, a ještě k tomu přidáme další slovo, slova nebo informaci.

Alternativní otázky-otázky jsou zaměřeny na vyjádření a přemýšlení dítěte.

Doplnění vět nebo příběhu-dítě při komunikaci motivujeme hravou formou tak, aby větu dokončilo (Bednářová, Šmardová, 2015).

Dalším obdobím je čtvrtý až pátý rok věku dítěte, kdy můžeme využívat k rozvoji slovní zásoby následující aktivity:

- hry se slovy zaměřené na tvoření protikladů, zdvojnásobení, nadřazených a podřazených pojmů a na stupňování přídavných jmen,
- pojmenování charakteristické barvy (louka-zelená),
- povídání, na co máme běžné věci, které nás obklopují,
- poznávání a pojmenování vlastních předmětů,
- povídání o zvířatech (kde žijí, jak se jmenuje mládě),
- povídání nad tím, co děláme ráno, dopoledne, odpoledne a večer,
- prohlížení knih, četba pohádek a příběhů,
- vyprávění podle obrázků,
- využívání básniček, písniček a rozpočítáadel,
- procvičování motoriky mluvidel, například gymnastika mluvidel, dechová cvičení (Bednářová, Šmardová, 2015).

Činnosti podporující rozvoj slovní zásoby u dítěte mezi pátým až šestým rokem jsou:

- hry zaměřené na tvoření homonym (slova stejného významu), antonym (opaky) a synonym (slova podobná),
- co k sobě patří (hrnec-poklička),
- pojmenování vlastností (jehla-špičatá),
- vysvětlení významu slov,
- co do řady nepatří,
- najdi 5 rozdílů,
- co je pravdivé a co ne,
- doplňování vět,
- obrázkové čtení a spoustu dalších (Bednářová, Šmardová, 2015).

4.3 Diagnostika předškolních dětí

Diagnostiku můžeme chápat jako odbornou činnost, při které by mělo docházet k určitému výsledku, a to stanovení diagnózy nějakého jevu nebo činnosti, příčin, vlastností a míru odchylek (Musilová, 2011).

Pedagogicko-psychologickou diagnostiku označujeme za vědeckou disciplínu, která se zaměřuje na teorii a výzkum dětí z různých hledisek, například z vývoje kognitivního, řečového, komunikačního a tak dále. Zkoumá především odchylky od normálního vývoje dítěte, které se mohou objevit, a objasňuje je (Musilová, 2011).

Někteří autoři odlišují pedagogickou diagnostiku od psychologické, protože se domnívají, že tyto diagnostiky mají odlišné cíle. Přestože je někteří autoři oddělují, při diagnostice se tyto druhy prolínají a doplňují (Musilová, 2011).

Při stanovení diagnóz využíváme různé metody a vyšetřovací postupy. K vytváření diagnóz dochází hlavně v pedagogicko-psychologických poradnách a ve speciálně pedagogických centrech. Velmi důležitou roli při diagnostice mají také učitelky v mateřských školách, protože mají možnost pozorovat děti během celého pobytu v mateřské škole. Na základě diagnostického pozorování dětí by měly učitelky vést záznamové archy pro každé dítě (Musilová, 2011).

Diagnostika dětí v předškolním věku vychází ze základních kompetencí dítěte. Na jednu stranu se jedná o popis vývojové psychologie, a na stranu druhou vytyčuje celostátní závazný dokument-Rámcově vzdělávací program předškolního vzdělávání. Diagnostické vyšetření nám může u dítěte zjistit odchylky od „zdravého vývoje“, může se jednat o nedosažení dostatečných, očekávaných kompetencí. V tomto případě je vydáno doporučení k napravení vývoje, tedy mělo by docházet k pedagogické nebo psychologické intervenci (Musilová, 2011).

Pokud máme určit alespoň jeden test, který se velmi často používá, můžeme hovořit o Wechslerovým testu inteligence z roku 1973. Wechslerův test je určen pro děti předškolního věku, zejména pro děti od pěti let. Test se zaměřuje hlavně na rozumové a vývojové schopnosti dítěte. Pomocí tohoto testu zjišťujeme porozumění, znalost lexika, paměť pro slova a věty, skládanky, kostky, kresbu postavy a další. (Průcha a kolektiv, 2016).

Při diagnostice dětí předškolního věku se zaměřujeme na tyto oblasti:

- motoriku a grafomotoriku,
- zrakové vnímání a paměť,
- sluchové vnímání a paměť,
- vnímání prostoru,
- vnímání času,
- základní matematické představy,
- sociální dovednosti,
- sebeobsluhu,
- hru,
- řeč (Bednářová, Šmardová, 2015).

4.3.1 Diagnostika řeči a motoriky artikulačních orgánů

Diagnostiku řeči většinou provádíme, pokud u dítěte zpozorujeme, že dítě má velmi malou aktivní slovní zásobu. Jedinec může mít slovní zásobu okolo 3-5 slov mezi 2.-3. rokem.

Při diagnostice řeči se snažíme sledovat jak chápání významu slov, tak i zda dítě chápe význam vět, zda rozumí a používá antonyma, synonyma, homonyma, přesný význam slov a dokáže je používat ve své komunikaci. Musíme brát zřetel, že každá diagnostika se musí zaměřit přesně na dítě, to znamená, na jeho věk, a co by v tomto věku už mělo zvládat (Vrbová, 2012).

Diagnostika aktivní slovní zásoby se zaměřuje na:

- popis předmětu denní potřeby nebo obrázku (od 3 let),
- popis situačního obrázku (popis děje na obrázku, od 4 let),
- sestavení obrázků do děje, popis dějové posloupnosti (od 5 let),
- vyprávění na dané téma (od 5 let),
- spontánní vyprávění dítěte (od 5 let),
- chápání složitějších logicko-gramatických struktur (Bednářová, Šmardová, 2015).

Při vyšetření může jedinec například vysvětlit význam pojmů (od 5 let), říct básničku nebo písničku (alespoň část, od 4 let), přeříkat příběh (přiměřený věku, od 5 let), vytvořit antonyma nebo synonyma (od 5 let), (Bednářová, Šmardová, 2015).

Diagnostika pasivní slovní zásoby (porozumění řeči) se zaměřuje na:

- porozumění slovům,
- porozumění větám,
- porozumění jednoduchým příkazům a otázkám,
- porozumění gramatickým strukturám,
- porozumění souvislého textu (Bednářová, Šmardová, 2015)

Vyšetření může probíhat na **předmětech denní potřeby**, například dítě ukazuje na požadovaný předmět, ukazuje předmět dle použitím (ukaz, z čeho se pije) nebo manipuluje s předmětem. Dále může probíhat vyšetření za pomoci **obrázků**, například jedinec dokáže ukázat na požadovaný obrázek z více obrázků, ukáže na pojmenovanou osobu, věc nebo jev na obrázku (Vrbová, 2012).

Do teď jsme se zabývali diagnostikou aktivní a pasivní slovní zásoby, nyní se stručně zaměříme na **motoriku artikulačních orgánů**.

Motorika artikulačních orgánů můžeme definovat jako pohyblivost rtů a jazyka. Velmi ovlivňuje výslovnost, tedy řeč, čtení a psaní (Zelinková, 2011).

Při diagnostice, ale i cvičení artikulačních orgánů můžeme uplatňovat:

- vyplazování jazyka, pohyby jazyka z jedné strany na druhou,
- olizování rtů, vedení jazyka podél horních a dolních zubů,
- nafukování tváří,
- pohyby koutků úst,
- nafukování míčku nebo hry s bublifukem (Zelinková, 2011).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 UVEDENÍ DO PRAKTICKÉ ČÁSTI ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Praktická část bakalářské práce byla zaměřena na rozvoj aktivní slovní zásoby u dětí předškolního věku, které navštěvují běžnou mateřskou školu. K rozvoji aktivní slovní zásoby docházelo za souhlasu zákonných zástupců a za souhlasu mateřské školy, kde výzkum probíhal. Souhlasy od zákonných zástupců a z mateřské školy jsme si řádně uchovali.

Cílem praktické části bakalářské práce bylo zjistit rozsah aktivní slovní zásoby u dětí předškolního věku, které navštěvují běžnou mateřskou školu. Ke zjištění rozsahu aktivní slovní zásoby byl použitý standardizovaný dotazník. Ve výzkumu byly využité vytvořené pomůcky, které sloužily k rozvoji aktivní slovní zásoby u dětí předškolního věku.

Hlavním cílem výzkumu bylo navázat na aktuální úroveň aktivní slovní zásoby u každého jedince a na základě plnění dílčích cílů praktické části bakalářské práce dojít k rozvoji slovní zásoby daného dítěte v maximální možné míře.

Hlavní cíl bude naplněn prostřednictvím čtyř dílčích cílů:

DC1: Zjistit úroveň aktivní slovní zásoby u dětí předškolního věku tvořících výzkumný vzorek, a to prostřednictvím vstupního vyšetření.

DC2: Vytvořit podpůrný materiál k rozvoji slovní zásoby u daného dítěte.

DC3: Cíleně v období čtyř měsíců rozvíjet aktivní slovní zásobu u vybraných dětí tvořících výzkumný vzorek v prostředí konkrétního předškolního zařízení.

DC4: Ověřit a zjistit aktuální rozsah aktivní slovní zásoby na konci výzkumu.

V praktické části bakalářské práce byl využitý **kvalitativní výzkum**, který definoval významný metodolog Creswell (1998, s. 12) takto: „*Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách*“ (Creswell in Hendl, 2016, s. 48).

V kvalitativním výzkumu byly využité tyto metody:

Standardizovaný dotazník je metoda, která se může používat k diagnostice jazykového vývoje. Obvykle vychází ze zkoušek a procedur administrovaných zkoušejícím. U těchto testů zaměřených na jazykový vývoj většinou dochází k testování, kdy má dítě za úkol ukázat na určitý obrázek nebo verbálně říct, co je na obrázku nebo obrázek popsat. Zkušený personál se většinou pomocí těchto dotazníků opírá o údaje, které přímo získává od dítěte (Bytešníková, Smolík, 2022).

Dotazník byl využitý při vstupním šetření, abychom zjistili úroveň aktivní slovní zásoby u každého dítěte a následně byl dotazník použitý na konci výzkumu, abychom mohli porovnávat výsledky na začátku výzkumu a na konci výzkumu (Bytešníková, Smolík, 2022).

Zúčastněné pozorování je jedno z nejdůležitějších metod v kvalitativním výzkumu. Pomocí této metody můžeme popisovat, co se děje okolo nás, co ostatní lidé dělají, kde a kdy se co děje, jak se věci objevují a proč. Toto pozorování se nejčastěji používá, pokud chceme co nejvíce popsat nebo analyzovat nějaký jev. Pozorovatel je součástí výzkumu, to znamená, že je v přímém kontaktu s pozorovanými jedinci (Hendl, 2016).

Tento druh metody pozorování byl součástí každého setkání s dětmi. K pozorování docházelo při každém kontaktu s dítětem, a tak jsme si mohli nápadné informace o dítěti sepisovat.

Přímá práce s dětmi probíhala po celou dobu výzkumu. Tato metoda byla využita hlavně při rozvoji a nácviku aktivní slovní zásoby u dětí v předškolním vzdělávání.

Terénní poznámky byly sepisovány vždy během rozvoje aktivní slovní zásoby u dětí nebo vždy po procvičování. Terénní poznámky nám sloužily hlavně k tomu, abychom mohli zapisovat pokroky dětí, například, co v předešlé „hodině“ dítě neřeklo, a co už postupně dokázalo říct.

Průběh výzkumu:

Před zahájením výzkumu byly vytvořeny pomůcky, které se zaměřovaly na čtyři témata, jednalo se o témata: **zvířata, ovoce a zelenina, základní barvy a co děláme celý den**. Po vytvoření pomůcek byly pomůcky vyzkoušeny s dětmi v praxi, abychom zjistili, zda děti jednotlivé úkoly a činnosti zvládnou. Nejdříve jsme se vybrali téma geometrické tvary, ale to jsme hned před začátkem výzkumu změnili na slovesa (co děláme celý den). U geometrických tvarů jsme zjistili, že je toto téma pro děti ve věku tří let složité a místo toho byly raději vytvořeny pomůcky na téma co děláme celý den. Když byly všechny pomůcky vytvořené, docházelo k vyzkoušení pomůcek v prostředí mateřské školy. Pomůcky byly dětem

nabízeny s dostatečnou motivací, a protože pomůcky byly pro děti zajímavé, hned se jich děti chopily. Pomůcky si děti mohly vyzkoušet při ranních hrách. Při využití těchto pomůcek jsme sledovali, jak děti s pomůckami zacházely, zda s nimi manipulovaly tak, jak bylo potřeba, zda je pomůcky zaujaly a jestli byly pomůcky přiměřené věku dětem.

V průběhu září 2022 byly vybrány čtyři děti, dvě děvčata a dva chlapci. Výběr výzkumného vzorku neprobíhal náhodně, zpočátku jsme sledovali děti a jejich mluvní projev a na základě mluvního projevu byly vybrány 4 děti. Všechny děti byly z jedné třídy. Jelikož autorka bakalářské práce pracuje v mateřské škole, kde výzkum probíhal, vybrala si děti ze své třídy. Děti autorku bakalářské práce znaly, tudíž nemuselo docházet k větší adaptaci a důvěře mezi dětmi a autorkou.

Před výzkumem jsme vybrali čtyři děti a následně byli osloveni rodiče dětí s prosbou o využití jejich potomků v bakalářské práci. Rodiče byli seznámeni s celým průběhem výzkumu a podepsali souhlas s využitím jejich dětí do této bakalářské práce.

Něž s dětmi docházelo k rozvoji slovní zásoby musela být zjištěna jejich aktuální úroveň aktivní slovní zásoby. Ke zjištění rozsahu aktivní slovní zásoby jsme využili standardizovaný dotazník. Od října 2022 docházelo k rozvoji slovní zásoby pomocí vyrobených pomůcek. K rozvíjení slovní zásoby u dětí docházelo 3x týdně po dobu 10-20 nebo 30 minutách. Každá práce s dítětem byla přizpůsobena individuálním potřebám dítěte a také jeho pozornosti. Se všemi tématy a pomůckami děti nepracovaly hned od zahájení přímé práce s dětmi, ale postupně. První měsíc jsme se zaměřili na téma, které bylo pro děti nejvíce známé, a to byla zvířata, další měsíc jsme se více zaměřovali na barvy, třetí měsíc byl více ve znamení ovoce zeleniny. Poslední, čtvrtý měsíc se více zaměřoval na slovesa. Všechna tyto témata se po celé čtyři měsíce prolínala a snažili jsme se propojovat tato témata při práci s dětmi.

Při přímé práci s dětmi jsme si sepisovali poznámky.

Na konci ledna 2023 došlo u dětí ke znovu ověření rozsahu aktivní slovní zásoby pomocí stejného standardizovaného testu a vyhodnocení individuálního pokroku v dané oblasti za sledované období.

5.1 Charakteristika místa výzkumného šetření

Celý výzkum bakalářské práce probíhal v Mateřské škole v Lípě, která je příspěvkovou organizací. Zřizovatelem mateřské školy je obec. Mateřská škola se nachází v malé vesničce blízko Havlíčkova Brodu. Součástí mateřské školy je i škola základní.

V tomto školním roce navštěvuje mateřskou školu 100 dětí, z toho má jedno dítě individuální vzdělávání. Mateřská škola je rozdělena do čtyř tříd, tři třídy mají kapacitu 24 dětí, ale každý rok se žádá o navýšení kapacity, a to na 28 dětí. Jedna třída je malá, její kapacita je 19 dětí. V žádné třídě neprobíhá vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

Mateřská škola, pokud má volnou kapacitu, přijímá i děti dvouleté. V září 2022 bylo přijato sedm dvouletých dětí, od ledna 2023 byly přijaty další tři dvouleté děti. Tento rok je v mateřské škole 34 předškoláků, některé děti však budou mít odklad školní docházky. V mateřské škole je osm paní učitelek a jeden školní asistent. Každá třída v mateřské škole si zpracovává svůj třídní vzdělávací program, který je zaměřen na určité téma. Dále se pracuje podle rámcově vzdělávacího programu předškolního vzdělávání. Přestože není mateřská škola příliš velká, je velmi aktivní, například každý rok se koná halloweenský večer, který probíhá za přítomnosti rodičů.

Další programy, které probíhají v mateřské škole: Den plný čertů a andělů, projektové dny na různá témata, čarodějnický den, Den tatínků, Den maminek a rozloučení s předškoláky. Do mateřské školy jezdí i divadla a kouzelníci, v tomto roce jsme měli i koncert s dětskými písničkami. Dále se jezdí každý rok na jeden nebo dva výlety, někdy se jezdí i do Havlíčkova Brodu na různé programy, které jsou v muzeu nebo v divadle. Každý rok se děti mohou přihlásit na lyžařský a plavecký kurz.

5.2 Charakteristika výzkumného vzorku

Před samotným výzkumem jsme vybrali čtyři děti. Všechny čtyři děti byly ze třídy Myšiček, kde i autorka pracuje. Děti autorku znaly, a tak nemuselo docházet k dlouhé adaptaci a hned v říjnu 2022 mohla autorka začít s dětmi pracovat.

Třídu Myšiček navštěvuje 26 dětí, třída je smíšená, rozmezí věkových kategorií je od 2 do 5 let.

Výběr dětí nebyl příliš jednoduchý. Vybírali jsme si z dětí, které nastoupily do mateřské školy v září 2022. Hlavním kritériem si bylo vybrat dítě, u kterého probíhala dobrá adaptace na mateřskou školu. Dále jsme věděli, že si musíme vybrat děti, které s námi budou chtít spolupracovat. Nakonec jsme si vybrali dvě děvčata a dva chlapce.

Dívka 1

- při zahájení výzkumu byly dívce 2 roky a 10 měsíců,
- dívka nenavštěvuje žádnou logopedickou ambulanci,
- dívka je velmi společenská, ráda se zapojuje do kolektivu,
- zajímavé je, že nepoužívá zájmeno já, ale při oslovení říká své jméno,
- některá slova ve slovníku jsou nesrozumitelná.

Dívka 2

- při zahájení výzkumu byly dívce 3 roky 3 měsíce,
- dívka nenavštěvuje logopedickou ambulanci,
- dívka má ráda děti, ráda si s nimi hraje,
- ráda komunikuje s ostatními,
- většina slov je srozumitelná.

Chlapec 1

- při zahájení výzkumu byly chlapci 3 roky a 2 měsíce,
- chlapec se rád zapojuje do kolektivu,
- občas se u dítěte projeví výbušnost,
- logopedickou ambulanci navštěvuje,
- řeč se od září 2022 velmi zlepšila, ale stále jsou některá slova nesrozumitelná.

Chlapec 2

- při zahájení výzkumu byly chlapci 3 roky a 3 měsíce,
- chlapec často ubližuje dětem,
- chlapec si často nedokáže vybrat hračku, se kterou by si chtěl hrát,
- tyto nevhodné způsoby chování mohou pramenit z problémů v rodině,
- logopedická ambulance byla rodičům nabídnuta,
- většina slov je nesrozumitelná,
- rodiče s chlapcem komunikují dle jeho slovníku (nevhodný mluvní vzor).

5.3 Výběr standardizovaného dotazníku

K výzkumu jsme si vybrali stručný dotazník dětského slovníku (SDDS 16-42), který vytvořil doc. PhDr. Filip Smolík, Ph.D., DSc.

SDDS 16-42 byl vytvořen, s cílem zjistit, zda se ve vývoji řeči dítěte neobjevují odchylky, které by indikovaly konzultaci u klinického logopeda. Tento dotazník nám může sloužit k prvotnímu zjištění opožděného nebo narušeného vývoje řeči.

Dotazník mohou využít i rodiče, jedná se o jednoduchou formu dotazníku. Dotazník je veřejně dostupný na webových stránkách.

Dotazník je tvořen 40 položkami, které jsou důležité k hodnocení úrovně porozumění a řečové produkce. Součástí dotazníku jsou podstatná jména, přídavná jména, slovesa, příslovce, různé druhy zájmen, pozdrav a jedno zvukomalebné slovo. Slovní druhy v dotazníku jsou řazeny do skupin a slova s podobným významem jsou uspořádána vedle sebe.

V dotazníku se označují slova, která děti samy produkují a kterým slovům jedinec rozumí (Bytešnicková, Smolík, 2022).

Dotazník je určen pro děti ve věku od šestnáctého měsíce do dvaadvacátého měsíce.

5.3.1 Dodržovaná pravidla v rámci SDDS 16-42

Při využívání dotazníku bylo nutné dodržovat určitá pravidla tak, aby docházelo k co nejlepším a nejpravdivějším výsledkům.

Mezi pravidla, která byla dodržována, řadíme:

- věk dítěte musí být v rozmezí od šestnáctého měsíce do tří let a šesti měsíců,
- souhlasy zákonných zástupců vybraných dětí,
- slova, kterým dítě nerozumí nebo je neříká, označíme křížkem,
- slova, kterým dítě rozumí nebo je dokáže vyslovit, označíme pomlčkou,
- děti musejí vyslovovat slova samostatně, nemůžeme jim říkat ani první slabiku,
- pokud dítě jednotlivá slova vyslovuje nedokonale, například místo strom řekne „*tom*“, můžeme tato slova označit pomlčkou,
- slova, která dítě říká v jiném tvaru, označujeme také pomlčkou,
- křížkem označujeme slova, která dítě neřekne nebo slova, která dítě zaměňuje například za citoslovce, místo pes, řekne „*haf, haf*“.

5.3.2 Průběh testování

Před zahájením výzkumu byly vybrány čtyři děti a se souhlasem zákonných zástupců jsme dne 30.září 2022 provedli u těchto dětí vstupní testování pomocí SDDS 16-42. Aby děti zůstaly v co největší anonymitě, napsali jsme do dotazníku pouze jejich značky ve třídě, které nejsou nikde oficiálně zveřejněny. Dále byly informace o dítěti pouze doplněny o jejich aktuální věk, například 3 roky a 2 měsíce.

Aby bylo docíleno co nejlepších a pravdivých výsledků, vypracovali jsme si k dotazníku pomůcky zaměřené na aktivní slovní zásobu. Testování bylo prováděno v kanceláři mateřské školy, aby bylo na testování klidné a příjemné prostředí. Pomůcky byly zaměřeny na jednotlivá slova v dotazníku, využili jsme obrázky, názorné ukázky, dále jsme dětem pokládali různé otázky a využili jsem i pohyb.

Naše praktická část se zaměřovala na aktivní slovní zásobu, tudíž jsme se zabývali v dotazníku pouze touto částí.

Po vstupním testování jsme spočítali všechny správně vyslovená slova a zapsali jsme si je. Po čtyřech měsících procvičování slovní zásoby došlo koncem ledna 2023 k závěrečnému testování. Průběh testování probíhal stejně jako u vstupního testování. Při závěrečném testování jsme si hned všimli, jak se děti v některých slovech výrazně zlepšily.

Výsledky výzkumu ukazovaly příznivé výsledky. Nejenže došlo ke zlepšení rozsahu aktivní slovní zásoby u vybraných čtyř dětí, ale lepší slovní zásobu zaznamenáváme i u všech dětí v mateřské škole. U všech dětí došlo, jak k lepší aktivní slovní zásobě, tak i k větší srozumitelnosti slov u každého dítěte. Nyní je možné u dětí sledovat, jak lépe navazují kontakt s ostatními dětmi, jak lépe komunikují s dětmi, ale i paní učitelkami. U všech dětí je vidět velký pokrok v řeči.

Na základě výsledků výzkumu hodnotíme tento výzkum velmi kladně a z výsledků dětí máme velkou radost.

5.4 Pomůcky k rozvoji aktivní slovní zásoby

K rozvoji aktivní slovní zásoby u dětí předškolního věku byly vybrány 4 témata, na která se jsme se zaměřili.

Po promyšlení byla vybrána tato témata:

- zvířata (zejména domácí zvířata),
- základní barvy (červená, zelená, žlutá, modrá, oranžová),
- ovoce a zelenina,
- co děláme celý den.

Před samotným výzkumem byl k jednotlivým tématům vytvořen podpůrný materiál. Po vytvoření pomůcek byly pomůcky vyzkoušeny s dětmi, abychom zjistili, zda nejsou některé pomůcky pro děti těžké.

Pomůcky byly s dětmi využívány přibližně jeden měsíc a zjistili jsme, že všechny pomůcky byly vhodné do bakalářské práce. Po tomto měsíci začal samotný rozvoj slovní zásoby u dětí pomocí pomůcek.

Stručný popis pomůcek:

Zvířata

- hledání zvířat v písku (dítě hledalo zvířata v písku, když zvíře našlo, pojmenovalo ho a mohlo i vydat zvuk zvířete),
- házení/posílání míčku (dítě opakovalo zvířata po nás nebo jsme řekli zvíře a dítě vydalo zvuk zvířete),
- kniha zvířat (spojování obrázků, doplňování, co zvíře žere, co nám zvíře dává, odkrývání zvířat, stíny, produkty ze zvířat, vše dítě pojmenovává),
- hledání zvířat pomocí baterky (v zalaminovaném papírovém pytlíčku se schovávají zvířata, když dítě zasvítlo na pytlíček objevilo se tam zvíře a pojmenovalo ho).

Základní barvy

- navlékání korálek na ocas myšky (dítě navlékalo korálky a pojmenovávalo barvy),
- skládání barev do mřížky (skládání barevných kruhů libovolně anebo podle předlohy do mřížky, jedinec pojmenovával barvy),
- skoky (na zemi byly položeny barvy, dítě skákalo k barvám dle pokynů, nebo mohlo skákat podle sebe a pojmenovávalo barvy),
- hledání barvy k předmětu (dítě hledalo předměty a přiřazovalo je ke stejným barvám, docházelo tak k pojmenování předmětů i barev).

Ovoce a zelenina

- šroubování víček (dítě libovolně nebo podle předlohy šroubovalo plastová víčka a pojmenovávalo ovoce a zeleninu, mohlo říkat i barvy),
- poznej ovoce podle hmatu (dítě musela zkusit poznat ovoce nebo zeleninu a pojmenovat ho),
- krmení zvířat (děti krmily zvířata ovocem a zeleninou a pojmenovávalo je),
- sbírání ovoce a zeleniny pomocí pinzety (dítě pojmenovávalo zeleninu a ovoce a určovalo barvy),
- lovení ovoce a zeleniny ve vodě (dítě pojmenovávalo zeleninu a ovoce a určovalo barvy).

Co děláme celý den

- demonstrační obrázky (pojmenování),
- napodobování obrázků (dítě napodobilo obrátek a pojmenovalo ho),
- přiřazování (dítě pojmenovalo obrázek a tvořilo věty).

Můžeme si všimnout, že pomůcky nebyly zaměřeny pouze na slovní zásobu, ale i na jemnou a hrubou motoriku, zrakové vnímání a hmatové vnímání.

5.5 Vlastní výzkum

Výzkum byl zaměřen na rozvoj aktivní slovní zásoby u dětí předškolního věku, kteří navštěvovali běžnou mateřskou školu. Zpočátku si za pomoci terénních poznámek popíšeme, jak si děti vedly při procvičování jednotlivých témat a následně si pomocí tabulek ukážeme, jak si jednotlivé děti ve výzkumu vedly, zda došlo u každého dítěte ke zlepšení. Dále si můžeme říct, jaká slova dítě dokázalo říct, jak na začátku výzkumu, tak i na konci výzkumu a která slova byla pro děti těžká, a ještě se neobjevují ve slovníku dítěte.

Následně si porovnáme všechny děti, a to nám pomůže zjistit, jaké dítě udělalo největší pokrok v mluvené řeči.

5.5.1 Dívka 1

Na začátku osvojování si slov, která byla zaměřena na zvířata dívka zvládla správně pojmenovat všechna zvířata. Dívka nepotřebovala žádnou dopomoc při vyslovování zvířat. Zpočátku dívka nedokázala správně vytleskat jednotlivá zvířata, vytleskat správně slovo dívka zvládla pouze

s dopomocí. Postupem času, dívka dokázala správně vytleskávat slova. Při procvičování zvuků zvířat dívka někdy nevěděla zvuk koně, husy a kačeny. S postupným procvičováním docházelo u dívky k velkým pokrokům a dívka se naučila i všechny zvuky zvířat. Při přiřazování stínů k obrázku dívka dokázala ze stínu poznat zvíře a s právně ho pojmenovala.

V druhém měsíci, kdy začínalo docházet k procvičování základních barev dívka nepojmenovala ani jednu barvu. Postupně dívka řekla správnou barvu, pokud jsme jí řekli první slabiku slova. Pokrok nastával u barvy zelené, kterou dívka jako první začala označovat správně. K zelené barvě byla schopna i říct, co je ještě zelené například „*zelená jako travička*“. Při navlékání barevných korálků, dívka postupně začínala správně označovat zelenou a červenou barvu. Z hlediska jemné motoriky byl po procvičování této činnosti vidět u dívky pokrok. Dívka rychleji zvládla navléknout korálek než dříve. Předměty, které dívka měla pojmenovat, označovala dívka správně, ale při označování barev se objevovaly chyby. Při skládání puntíků do mřížky dívka postupem času začala správně označovat červenou a zelenou, někdy dívka správně označila i modrou. Barvy oranžová a žlutá dívka spíše neoznačovala dobře.

Dívka zpočátku, při nácvičování ovoce a zeleniny správně pojmenovala to ovoce a zeleninu, které je nejvíce známé, jednalo se o: okurku, rajče, mrkev, brambory a papriku. Z ovoce dívka pojmenovala hrušku, jablko, banán, jahodu a pomeranč. Dívka se velmi rychle naučila pojmenovat i ostatní ovoce a zeleninu. Zpočátku dívce dělalo problém zašroubovat víčko, ale postně, vlivem procvičování dívka správně zašroubovala víčko a jednotlivé ovoce a zeleninu pojmenovala. Velmi často si dívka nemohla vzpomenout na rybíz a švestku, ze zeleniny většinou dívka správně neoznačila kedlubnu. U tomto tématu byly vytvořeny pomůcky, které se dívce velmi líbily a moc ji zaujaly. Při výběru pomůcek si dívka často vybírala krmení zvířátka a lovení ovoce a zeleniny pod vodou. Poznávání ovoce a zeleniny hmatem bylo pro dívku zpočátku složitější, ale s postupným procvičováním dokázala dívka některé ovoce a zeleninu správně označit.

Poslední měsíc se zaměřoval na slovesa. Dívce prvně byly ukazovány jednodušší obrázky, se kterými se dívka každý den setkává. Dívka měla pojmenovat, co daná osoba dělá, zpočátku dívka pouze odpovídala jednoslovně nebo dvojslovně, například „*holčička jí, kluk pije*“, postupně docházelo u dívky k vyjádření jednoduchých vět. K osvojování sloves jsme využívaly i pohyby, například když jsme si sedli na zem, dívka měla říct, co jsme udělali nebo jsme společně skákali a dívka pojmenovávala, co děláme. Zpočátku dívce trvalo, než se rozmluvila ale postupně jsme zaznamenávali velký pokrok ve vyjadřování. Poslední činností bylo tvoření krátkých jednoduchých vět. Zpočátku, pro pochopení jsme tvořili dívce věty,

následně byla dívka schopná si větu poskládat sama, například dívka si vzala obrázek holčičky, pak si vzala ukazatel, který znázorňoval, co daná osoba dělá a následně vybrala dívka podstatné jméno, které se ke slovesu hodilo. Dívka dokázala složit větu: „*Holčička jí špagety. Táta pije vodu.*“.

Z hlediska čtyřměsíčního rozvoje slovní zásoby hodnotíme tyto čtyři měsíce velmi kladně. Nyní dívka dokáže pojmenovat spoustu věcí kolem sebe, ale zlepšila se i ve vyjadřování a ve srozumitelnosti určitých slov.

Tabulka 1: Vyhodnocení výsledků dívky číslo 1

	Počet řečených slov na začátku výzkumu	Počet řečených slov na konci výzkumu	O kolik slov došlo ke zlepšení	Procentuální zlepšení
	17 slov	31 slov	14 slov	35 %
Procentuální úspěšnost	43 %	78 %		

Jak si můžeme všimnout dívka při vstupním šetření řekla 17 slov, což není vůbec špatný výsledek. Z procentuálního hlediska se dívka dostala na 43 % což znamená, že skoro necelou jednu polovinu slov dokázala říct.

Na základě tabulky můžeme vidět, že dívka na konci výzkumu, tedy v lednu 2023, dokázala zodpovědět 31 slov a tím se jí zvýšila procentuální úspěšnost na krásných 78 %. Dívka se dokázala za čtyři měsíce zlepšit o 14 slov a na základě jejího zlepšení došlo z hlediska procent k navýšení slovní zásoby o celých 35 %.

Na začátku výzkumu dívka zaměňovala některá slova v dotazníku, konkrétně se jednalo o tyto slova: místo rohlík řekla chleba, sprchu označila za koupelnu, místo nebo řekla mraky a místo házet řekla hop. Na konci šetření už dívka správně řekla rohlík a házet, sprchu stále označovala slovem koupelna a nebe slovem mraky.

Tabulka 2: Která slova dítě ve výzkumu řeklo a která ne.

Počet slov, která dívka řekla při vstupním i závěrečném šetření	Počet slov, která dívka neřekla při vstupním ani závěrečném šetření	Počet slov, která dívka řekla až při závěrečném šetření
17 slov	10 slov	14 slov

Pokud se zaměříme na slova, která dívka v obou šetřeních řekla jednalo by se o tyto slova: kykyryký, auto, pastelka, hrášek, okno, šuplík, kartáček, nos, nehet, babička, pes, želva, liška, strom, moje, malý a brečet.

Tabulka nám ukazuje, že dívka při obou šetřeních řekla 17 slov, což je téměř polovina. Naopak můžeme vidět, že dívka při obou šetřeních neřekla 10 slov. Mezi těžší slova, která dívka neřekla při šetření radíme: marmeláda, sprcha, nebe, večer, tady, jít, dát a zlomit.

Jak nám ukazuje tabulka jedna, u dívky došlo k velkému pokroku ve slovní zásobě. Dívka na konci výzkumu dokázala říct 13 nových slov, které na začátku výzkumu neřekla.

Výzkum u této dívky hodnotím velmi kladně, došlo u dívky k velkému pokroku ve slovní zásobě. V mateřské škole dívka více komunikuje, povídá si s dětmi a její řeč je více srozumitelná. Dívka se stále označuje jménem, a ne zájmenem já. Rodiče samy autorku zastavují a říkají jí, jak vidí velký pokrok u dívky v řeči.

5.5.2 Dívka 2

V prvním měsíci, při osvojování si slov zaměřených na zvířata, zpočátku dívka nedokázala správně označit slepici, ovci, myš, kozu, husu a krávu, co je poměrně hodně slov. Postupně dívce pomáhalo ji říct první slabiku a dívka už dokázala správně označit jednotlivá zvířata. Čím více docházelo u dívky k procvičování jednotlivých zvířat tím docházelo k postupnému zlepšování a dívka tak dokázala správně pojmenovat všechny zvířata. Z hlediska vytleskávání, dívka nevytleskala zpočátku správně ani jedno zvíře. Docházelo tak k dopomoci s vytleskáním a k postupnému zlepšování v této oblasti. Některé zvuky zvířat dokázala dívka hned vyslovit, nevěděla ale, jak dělá práce, ovce a husa. Stejně jako u označování slov, docházelo k postupnému osvojování si zvuků zvířat a dívka byla pak schopna vydat správný zvuk zvířete. Zajímavé však bylo, že dívka k některým slovům samostatně přidávala sloveso, například říkala: „*myš chodí, králik skáče, želva plave*“. Při osvojování si zvířat často dívka samostatně vyprávěla o tom, co mají doma za zvířata a jaká zvířata má ráda.

Při osvojování barev, dívka zpočátku nepojmenovala správně ani jednu barvu. Při vyslovení první slabiky dané barvy byla dívka schopna barvu pojmenovat. U dívky se zpočátku objevovaly zástupné termíny například místo zelená, řekla „*travičková*“, červenou označovala za „*jahůdkovou*“. Dívka si dokázala zapamatovat některé předměty, které měly určitou barvu a na základě toho neřekla například zelená, ale „*to je barvička jako deštník*“. Dívka si pamatovala, že jsme ji ukazovali obrázek deštníku, který měl zelenou barvu. Navlékání barevných korálků dívku bavilo, ale stále si pletla barvy. Postupně docházelo ke zlepšování, ale

stejně docházelo ke špatnému označení dané barvy. Při skákání na jednotlivé barvy potřebovala dívka dopomoc, na červenou barvu skákala dobře, ale někdy ji označovala chybně.

Další měsíc docházelo k osvojování ovoce a zeleniny. Dívka zpočátku správně pojmenovala pouze okurku, rajče, papriku, jablko, banán a hrušku. S postupným procvičováním těchto pojmů docházelo u dívky k rychlému nárůstu slov. Dívce zpočátku nešlo zašroubovat víčko s daným ovocem nebo zeleninou, objevovalo se i chybné označení pro daný předmět. Čím více docházelo u dívky k procvičování, tím docházelo k velkým pokrokům, jak v jemné motorice, tak i v pojmenování jednotlivého ovoce a zeleniny. Nejvíce dívku zaujalo lovení ovoce a zeleniny ve vodě, které si ráda vybírala. Dívka na konci výzkumu pojmenovala skoro všechnu zeleninu a ovoce. Dívka si pletla nebo nepojmenovala rybíz, švestku, hroznové víno a ze zeleniny zelí a kedlubnu.

Poslední měsíc výzkumu se nejvíce zaměřoval na slovesa. Dívka zpočátku spíše nedokázala pojmenovat jednotlivé obrázky, postupně docházelo k pojmenovávání obrázků. U dívky docházelo k velkému pokroku ve vyjadřování, dívka postupně dokázala kvalitně popsat obrázek. Při využití pohybů dívka dokázala jednotlivé pohyby pojmenovat a snažila se napodobovat vše, co ji přišlo vhod a sama pojmenovávala, co právě dělá. Při skládání vět dívka zpočátku skládala dvouslovné věty, velmi rychle pochopila způsob tvoření vět a byla schopna samostatně poskládat větu a slovně ji pojmenovat.

Dívka se po celou dobu výzkumu velmi snažila, někdy se však nedokázala delší dobu soustředit, a tak jsme museli střídat častěji činnosti anebo práci s dívkou přerušit. Dívku vždy dané téma zaujalo a často samostatně vyjadřovala vše, co ji k danému tématu napadlo. Už v průběhu výzkumu jsme u dívky zaznamenávali velký pokrok v samostatném mluveném projevu, řeč se stávala srozumitelnější a bohatší.

Tabulka 3: Vyhodnocení výsledků dívky číslo 2

	Počet řečených slov na začátku výzkumu	Počet řečených slov na konci výzkumu	O kolik slov došlo ke zlepšení	Procentuální zlepšení
	17 slov	26 slov	9 slov	23 %
Procentuální úspěšnost	43 %	65 %		

Výsledky v tabulce ukazují, že v počátečním šetření dívka řekla 17 slov, což odpovídá 43 %. Dá se říct, že dívka skoro dosáhla poloviny řečených slov. Na konci výzkumu došlo

ke zjištění, že dívka řekla 26 slov, což odpovídá 65 %. U dívky došlo k výraznému nárůstu slovní zásoby.

Tabulka také ukazuje, že u dívky došlo k nárůstu řečových slov o 9 slov, tedy o 23 %. Tento výsledek svědčí o zlepšení slovní zásoby u dívky 2.

Při zjišťování úrovně slovní zásoby, byly u dívky zaznamenány místo konkrétních slov v dotazníku jejich synonyma nebo citoslovce. Dívka místo pastelky řekla tužka, hrášek nazvala rajčetem, šuplík označila jako skříňku a nebe jako mraky. Na konci šetření již dívka použila správná slova, s výjimkou jediného, kdy stále označovala nebe jako mraky.

Tabulka 4: Která slova dítě ve výzkumu řeklo a která ne.

Počet slov, která dívka řekla při vstupním i závěrečném šetření	Počet slov, která dívka neřekla při vstupním a závěrečném šetření	Počet slov, která dívka řekla až při závěrečném šetření
17 slov	14 slov	9 slov

Výsledky této tabulky ukazují, že dívka v obou dotaznících dokázala říct 17 slov. Jednalo se o slova, která dívka pravděpodobně používá ve svém slovníku. Mezi tyto slova řadíme: auto, rohlík, tričko, sprcha, okno, kartáček, nos, nehet, babička, pes, strom, malý, chtít, brečet, házet a bydlet. Následně si můžeme všimnout, že dívka nemá ve svém slovníku ještě 13 slov z dotazníku, mezi tyto slova zařazujeme: šuplík, kamarádka, nebe, večer, tady, hodně, kde, žádný, dlouhý, suchý, dát, zlomit, opravovat, skončit.

V poslední tabulce můžeme vidět, že u dívky došlo k nárůstu nových slov o 9, to znamená, že k nárůstu aktivní slovní zásoby u dívky došlo.

5.5.3 Chlapec 1

První měsíc, kdy dítě mělo pojmenovávat jednotlivá zvířata, používal chlapec místo podstatných jmen citoslovce, místo kuň řekl „*hyjo, hyjo*“. Při pojmenování tedy chlapec používal pouze zvuky, než slova. S postupným procvičováním, docházelo k pomalému pokroku, chlapec začínal pojmenovávat některá zvířata slovy a ne zvuky. Na konci výzkumu dokázal chlapec už všechna zvířata pojmenovat slovy, a ne pouze zvuky. Na základě těchto poznámek je zřejmé, že chlapec u většiny zvířat dokázal vyslovit správný zvuk zvířete. Chlapec na začátku zaměňoval pouze zvuky slepice a kohouta a také ovce a kozy. Při hledání zvířat pomocí baterky, chlapec postupně dokázal pojmenovat všechny zvířata správně, a to i když

hledal zvířata v písku. Když měl chlapec pojmenovat stíny zvířat, někdy chyboval u krávy a kozy. Vytleskávání chlapcovi už zpočátku šlo, občas se objevilo chybné vytleskávání, ale postupně chyby vymizely.

Při procvičování barev, chlapec zpočátku správně neoznačil ani jednu barvu. Postupem času dokázal chlapec správně označit modrou barvu. Další barvou, kterou si chlapec osvojil byla žlutá. Chlapec někdy používal zástupné termíny jako dívka 2. Při navlékání korálků chlapec některé barvy označoval správně, ale stále se objevovaly chyby v pojmenování. Chlapec zvládl skládat kolečka do mřížky dle předlohy, ale u pojmenování se objevovaly stále problémy. Chlapec dokázal všechny předměty správně pojmenovat, ale často chlapec zaměňoval žlutou a oranžovou barvu. Chlapec na konci výzkumu správně označoval modrou a žlutou barvu, ostatní barvy ještě zaměňoval.

Následný měsíc měl za úkol osvojovat si především zeleninu a ovoce. Chlapec zpočátku měl osvojeno pouze pár slov z této oblasti. Na začátku tohoto měsíce měl jedinec osvojená slova: banán, jablko, hruška, jahoda, mrkev, okurka, rajče, paprika a brambory. Ostatní zeleninu nebo ovoce zpočátku spíše nepojmenovat, nebo pouze s dopomocí. V tomto tématu nejvíce chlapce bavilo šroubování pet víček, na kterém se chlapec velmi rychle učil další slova z řad ovoce a zeleniny. Nejtěžší pro chlapce bylo poznávání ovoce a zeleniny podle hmatu, zpočátku chlapec nedokázal určit téměř žádnou správnou zeleninu ani ovoce. Postupně si chlapec jednotlivé tvary osahal a na konci měsíce už chlapec dokázal rozpoznat některou zeleninu a ovoce.

Posledním tématem byla slovesa. Chlapec zpočátku potřebovat větší dopomoc při pojmenování jednotlivých činností, Chlapec spíše jen říkal jedno slovo, takže jsme museli s touto oblastí dítěti pomáhat. Vždy jsme se chlapce museli zeptat například: „*Kdo je na obrázku? Co tam dělá?*“. Postupně stačilo ukázat chlapci obrázek a už chlapec sám schopný říct kdo na obrázku je a jakou činnost dělá. Po této činnosti jsme zkoušeli s chlapcem tvořit věty. Chlapec překvapivě rychle pochopil způsob tvoření vět a zkoušel si věty samostatně poskládat. Někdy bylo potřeba chlapci dopomoci, někdy chlapec dokázal vytvořit větu, ale ta však nebyla pravdivá. Chlapec vytvořil větu, kde říkal, že „*holčička pije jogurt*“, to však není pravdivé, a tak jsme chlapcovi vysvětlili, co se pije a co se jí.

U tohoto chlapce došlo k velkému pokroku, na začátku výzkumu se někdy vyjadřoval pouze zvuky a jeho řeč byla málo srozumitelná. Na konci výzkumu bylo vidět velké zlepšení, a to jak ve větší slovní zásobě, ale právě i v lepším vyjadřování a v lepší srozumitelnosti.

Tabulka 5: Vyhodnocení výsledků chlapce číslo 1

	Počet řečených slov na začátku výzkumu	Počet řečených slov na konci výzkumu	O kolik slov došlo ke zlepšení	Procentuální zlepšení
	19 slov	31 slov	12 slov	30 %
Procentuální úspěšnost	48 %	78 %		

Můžeme si všimnout, že výsledky v tabulce nám ukazují, že na začátku šetření jedinec zodpověděl 19 slov, to znamená, že řekl bez jednoho slova polovinu slov z dotazníku. Na začátku šetření se byla jeho procentuální úspěšnost na 48 %. Po čtyřech měsících procvičování slovní zásoby a zároveň docházení do logopedické poradny došlo u chlapce k nárůstu slov na 31 slov. Tabulka nám ukazuje, že se chlapec na konci výzkumu pohyboval v 78 % úspěšnosti.

Na základě procvičování slovní zásoby došlo u jedince k nárůstu o 12 slov z dotazníku. Chlapec na základě řečených slov se v dotazníku zlepšil o 30 %, což ukazuje na dobré výsledky, které ale mohly být ovlivněny i logopedickou poradnou, kterou chlapec s rodiči navštěvuje.

Chlapec při počátečním šetření některá slova zaměňovat za synonyma nebo za citoslovce, například místo pastelky řekl tužka, místo nebe řekl mrak, místo jít řekl chodit a místo házet řekl hopy. Na konci šetření už správně pojmenoval pastelku, házet a slovo jít, naopak slovo nebe stále označuje jako mraky.

Tabulka 6: Která slova chlapec ve výzkumu řekl a která ne.

Počet slov, které dívka řekla při vstupním i závěrečném šetření	Počet slov, která dívka neřekla při vstupním a závěrečném šetření	Počet slov, které dívka řekla až při závěrečném šetření
19 slov	9 slov	12 slov

Výsledky nám ukazují, že chlapec řekl na začátku, ale i na konci celkem 19 slov. Naopak mezi slova, která neřekl jedinec ani na jednom šetření jsou: marmeláda, šuplík, nebe, tady, hodně, suchý, dát, bydlet, skončit. Tyto slova chlapec zatím nepoužívá ve své slovní zásobě.

Ve slovníku u chlapce přibylo na konci výzkumu 12 slov z dotazníku. Mezi tyto slova řadíme: dobrou noc, pastelka, oblečení, nehet, kamarád, želva, večer, malý, chtít, zlomit, brečet, házet.

5.5.4 Chlapec 2

První měsíc docházelo u chlapce k procvičování slov spojených se zvířaty. Chlapec zpočátku některá zvířata nedokázal pojmenovat a ty ostatní pojmenovával pouze dle jejich zvuku. Chlapec na začátku procvičování označoval kočku jako „*mňou*“, psa „*haf, haf*“, slepici „*ko,ko*“, koně „*hyjo, hyjo*“ a krávu „*bů, bū*“. Ostatní zvířata chlapec nepojmenoval. Při vytleskávání zvířat dělal chlapec zpočátku chyby, ale při procvičování se velmi rychle naučil jednotlivá zvířata správně vytleskat. S postupným procvičováním bylo vidět, že chlapec místí zvuků zvířat začíná postupně uplatňovat ve svém slovníku přesné názvy zvířat. Chlapec většinou dokázal rozpoznat všechny stíny zvířat a pojmenovával je postupně správně. Nejvíce chlapce zaujalo činnost s baterkou, kdy chlapec v pytlíčku hledal schovaná zvířata a pojmenovával je. Velmi zábavné bylo pro dítě i hledání zvířat v písku.

Pojmenovat barvy zpočátku nebylo pro chlapce nic lehkého. Chlapec nerozeznával ani jednu základní barvu, nepoužíval zástupné termíny a ani pomoc s první slabikou chlapci nepomohl správně pojmenovat danou barvu. S postupným rozvojem si chlapec začal jednotlivé barvy osvojovat. Mezi první barvu, kterou začal správně pojmenovávat byla červená, chlapec postupně dokázal najít obrázky, které byly červené a snažil se je pojmenovat. Navlékání korálků na ocas myšky bylo pro chlapce zpočátku složitější, ale vždy korálek na ocas chlapec navlékl. Postupně docházelo u chlapce ke zlepšování a korálky tak chlapec navlékal čím dál rychleji. Chlapec si nedokázal osvojit všechny základní barvy, ale dokázal rozpoznat alespoň některé. Chlapec se naučil rozpoznávat a správně pojmenovat červenou a modrou.

Osvojování zeleniny a ovoce zase nebylo pro chlapce nic snadného, chlapec na začátku pojmenoval pouze okurku, papriku, mrkev, jablko a pomeranč. Je zřejmé, že chlapec si osvojoval nejvíce slov, které ještě neměl ukotvené ve své slovní zásobě. K velkému rozvoji těchto slov napomohlo lovení ovoce a zeleniny ve vodě. Tato činnost velmi chlapce zaujala a chlapec si u ní velmi rychle osvojoval další slova. Postupně chlapec začal správně pojmenovávat brambory, zelí, hrášek, rajče, hrušku, maliny, borůvky a spoustu dalších. Velmi také chlapce zaujalo šroubování víček. Poznávání ovoce a zeleniny bylo pro chlapce, stejně jako pro ostatní děti nejtěžší.

Při osvojování sloves jsme začali u chlapce se slovesy, kde bylo možné provést i pohyb a u něj vyslovovat, co právě děláme. My jsme se také zapojovali do činností, například jsme s chlapcem skákali a společně s chlapcem jsme pojmenovávali, co právě děláme. Následně jsme chlapcovi ukazovali pohyby a chlapec měl říct, co právě děláme. Zpočátku chlapec dokázal pojmenovat jen některé činnosti, postupem času dokázal chlapec pojmenovat více aktivit. Dále

zkoušel chlapec pojmenovávat obrázky a co na nich lidé dělají. Chlapec se snažil jednotlivé obrázky pojmenovat, ale velmi často nebylo chlapci rozumět, a tak jsme někdy nedokázali rozpoznat, jestli chlapec pojmenoval správně danou aktivitu. U chlapce trvalo déle, než dokázal samostatně pojmenovat obrázek, a i říct do na obrázku je a co právě dělá. Na konci měsíce byla využita poslední činnost, a to skládání vět. U chlapce bylo potřeba skládat prvně věty dvouslovné a až později se chlapec přesunul k delším větám.

Chlapec měl ze všech dětí nejmenší slovní zásobu a jeho řeč byla velmi nesrozumitelná. Za uplynulé měsíce se slovní zásoba chlapce velmi zvětšila a došlo také k lepší srozumitelnosti u některých slov. U chlapce je potřeba, aby docházelo k dalšímu rozvoji slovní zásoby a aby chlapec navštívil v nejbližší době klinického logopeda.

Tabulka 7: Vyhodnocení výsledků chlapce číslo 2

	Počet řečených slov na začátku výzkumu	Počet řečených slov na konci výzkumu	O kolik slov došlo ke zlepšení	Procentuální zlepšení
	9 slov	27 slov	18 slov	45 %
Procentuální úspěšnost	23 %	68 %		

Na základě výsledků si můžeme všimnout, že chlapec číslo dva dosáhl při počátečním šetření pouhých 23 %, což odpovídá pouze 9 slovům, které chlapec zodpověděl v dotazníku. Takovýto počet slov je velmi nízký. S postupným rozvojem slovní zásoby a na základě různých artikulačních a dechových cvičení v mateřské škole se slovní zásoba chlapce zlepšila. Na konci výzkumu jedinec řekl 27 slov, což je více než polovina slov v dotazníku. Je až neuvěřitelné, že se chlapec dokázal až takto zlepšit. Po čtyřech měsících došlo k navýšení slov o téměř 18 slov a to odpovídá 45 % navýšení slov.

Jsme velmi překvapeni z těchto výsledků, na základě pozorování chlapce v mateřské škole už vypožorovala mírné zlepšení. Tak velké zlepšení u chlapce vůbec nečekala a je velmi mile překvapena.

Při prvotním zjišťování úrovně aktivní slovní zásoby byly jednotlivá slova u chlapce zaměňována. U tohoto chlapce bylo nejvíce slov, které na začátku šetření zaměňoval. Mezi tyto slova řadíme: pastelka byla označena slovem tužka, nehet označil slovem prst, místo pes řekl „haf, haf“, lišku označil také jako „haf, haf“, nebe nazval slovem obloha, místo hodně řekl víc, místo jít použil slovo „tapy, tapy“ a místo házet řekl hop. Na konci výzkumu už některá slova,

řekl chlapec správně. Chlapec označil správně pastelky, nehet, psa, lišku a slovo házet. Naopak slova nebe, hodně a jít označoval na konci výzkumu stejně jako při prvotním šetření.

Tabulka 8: Která slova chlapec ve výzkumu řekl a která ne.

Počet slov, která dívka řekla při vstupním i závěrečném šetření	Počet slov, která dívka neřekla při vstupním ani závěrečném šetření	Počet slov, která dívka řekla až při závěrečném šetření
9 slov	13 slov	18 slov

Na základě výsledků můžeme zjistit, že chlapec na začátku a na konci výzkumu řekl 9 slov, mezi ně řadíme: auto, rohlík, tričko, sprcha, šuplík, nos, babička, strom a slovo moje. Můžeme si všimnout, že mezi slovy, se kterými se setkáváme skoro každý den jsou i slova těžší například sprcha a šuplík. Je zajímavé, že tyto dvě slova měl již chlapec ve slovníku. Velkou řadu slov nemá ještě chlapec ve své slovní zásobě, jedná se o slova: marmeláda, nebe, večer, tady, hodně, kde, žádný, dlouhý, suchý, chtít, jít, bydlet a skončit,

Velký nárůst byl ale při závěrečném zjišťování dosažené aktivní slovní zásoby u chlapce, kdy u chlapce došlo k nárůstu 18 nových slov v dotazníku. Mezi tyto slova řadíme: kykyryký, dobrou noc, pastelka, hrášek, oblečení, okno, kartáček, nehet, kamarád, pes, želva, liška, malý, dát, zlomit, brečet, házet a opravovat.

5.5.5 Vyhodnocení pokroků ve slovní zásobě

Na začátku října 2022 byl s dětmi proveden vstupní dotazník, který nám pomohl zjistit úroveň slovní zásoby u každého dítěte. Tři děti dosahovaly v testu téměř stejných výsledků, pouze u jednoho chlapce došlo k výrazně horším výsledkům.

Tabulka 9: Vyhodnocení pokroků ve slovní zásobě u vybraného vzorku dětí.

	Počet řečených slov na začátku výzkumu	Počet řečených slov na konci výzkumu	O kolik slov došlo ke zlepšení	Procentuální zlepšení
Dívka 1	17 slov	31 slov	14 slov	35 %
Dívka 2	17 slov	26 slov	9 slov	23 %
Chlapec 1	19 slov	31 slov	12 slov	30 %
Chlapec 2	9 slov	27 slov	18 slov	45 %

Můžeme si všimnout, že obě dívky a chlapec 1 dosahovali téměř stejných výsledků, jedná se o 17 až 19 řečených slov. Tyto děti se pohybovaly téměř v 50% úspěšnosti řečených slov. Chlapec 2 řekl výrazně méně slov než ostatní děti. Jeho procentuální úspěšnost řečených slov byla pouze na 23 %.

Výsledky ukazují, že u všech dětí došlo k velkému nárůstu počtu slov na úrovni aktivní slovní zásoby, a to za uplynulé čtyři měsíce, kdy docházelo k cílenému rozvoji aktivní slovní zásoby. Nejvíce slov na konci výzkumu bylo zjištěno u dívky 1 a chlapce 1. Oba užívají téměř 78 % z dotazníku. Menšího počtu nárůstu slov v oblasti slovní zásoby dosáhla dívka 2, která z očekávaného aktivního slovníku použila 26 slov, což vychází na 65 % úspěšnosti. Pouze o jedno slovo více řekl chlapec 2, který dosáhl 68 %.

Na základě výzkumu bylo zjištěno, že dětem dělaly nejvíce problémy slova některých slovních druhů, hlavně přídavná jména, zájmena, příslovce a slovesa. Naopak nejvíce slov, která mají děti ve své slovní zásobě jsou podstatná jména.

Na tabulce můžeme vidět, rozdíl počtu slov, které dítě řeklo při vstupním šetření a následně na konci. Na základě této tabulky můžeme vidět, že k největšímu rozvoji slovní zásoby ve výzkumu došlo u chlapce číslo 2, u kterého byl nárůst slov téměř o 45 %. Na druhém místě můžeme vidět dívku číslo 1, která se odlišuje pouhými čtyřmi slovy na chlapce 2, k jejímu zlepšení došlo o 35 %. U těchto dvou dětí se objevuje deseti procentní rozdíl v řečených slovech.

Na třetím místě a o pouhé dvě slova méně měl chlapec číslo 1. U tohoto chlapce došlo ke zlepšení o 30 %, tedy o 12 slov. K nejmenšímu rozvoji slovní zásoby došlo u Dívky číslo 2, která se zlepšila o 9 slov, což připadá na 23 %.

Jak můžeme vidět v tabulce, u každého dítěte došlo o velký nárůst ve slovní zásobě. Jsem velmi překvapena, že právě chlapec 2 dosáhl nejlepších výsledků v mé práci.

5.6 Analýza výzkumných dat a diskuse

Analýzu výzkumných dat jsme provedli s bakalářskou prací, která je velmi podobná naší bakalářské práci. Obě bakalářské práce se zabývaly aktivní slovní zásobou u dětí předškolního věku, které navštěvují běžnou mateřskou školu.

Vybraná bakalářská práce je z roku 2013, jejíž název zní takto: „*Pomůcky pro rozvoj slovní zásoby dětí předškolního věku*“, která byla napsána na Masarykově univerzitě, pedagogické fakultě v Brně. Autorkou této bakalářské práce je Helena Sedláčková.

Obě bakalářské práce mají velmi podobný název a měly by se zabývat podobnou problematikou. Tyto práce mají i spoustu odlišností, zejména v praktické části.

Bakalářská práce z roku 2013 byla zaměřena na aktivní slovní zásobu stejně jako autorky bakalářská práce. Studentka Hana Sedláčková při rozvoji aktivní slovní zásoby pracovala s 8 dětmi, které byly ve věku od tří do čtyř let. Délka rozvoje aktivní slovní zásoby trvala stejně dlouhý čas jako tato bakalářská práce, to znamená, jednalo se o 4 měsíce a k rozvoji slovní zásoby docházelo 2x týdně. Studentka si stanovila jedno téma, které s dětmi procvičovala, jednalo se o zvířata. Helena se snažila u dětí osvojit si u zvířat, jak se říká samici, jak samci a jak se nazývá mládě. Celkem se studentka zaměřovala na 60 slov. Hana Sedláčková nepracovala s žádným standardizovaným dotazníkem, ale slova si určovala sama, jednalo se pouze o podstatná jména.

Jak můžeme zjistit, objevují se rozdíly v praktické části bakalářských prací. Změny jsou především v počtu dětí, v jejich věkové kategorii, v používání standardizovaného dotazníku a také ve větším využití slovních druhů.

Na základě porovnaných výsledků došlo ke zjištění, že bakalářská práce z roku 2013 vykazuje značně lepších výsledků, jak na začátku výzkumu, to znamená, při vstupním šetření, tak i na konci výzkumu. Výsledky ukazují, že děti průměrně na začátku výzkumu u bakalářské práce z roku 2013 dosahovaly téměř 59 % úspěšnosti v řečených slovech a na konci se procentuální úspěšnost pohybovala na 80 %.

Výsledky nynější bakalářské práce vykazují velmi nízké procentuální výsledky. Na začátku výzkumu se procentuální úspěšnost v řečených slovech pohybovala na 39 % a na konci výzkumu 72 %.

Výsledky nám ukazují, že výzkum z roku 2013 vykazuje mnohem lepší výsledky než tento výzkum. Tyto odlišné výsledky mohou mít mnoho příčin. Nynější výzkum mohl být velmi ovlivněn vysokou nemocností dětí, to znamená, že u některých dětí nedocházelo k opakovanému rozvoji slovní zásoby. Dále může být příčinou covid, kdy děti dlouho dobu nechodily do mateřských škol a díky tomu nedocházelo k aktivnějšímu rozvoji slovní zásoby. Velký podíl na výsledcích mohou mít i rodiče nebo rodina. Domníváme se, že v minulých letech měli rodiče na děti více času, více se dětem věnovali a trávili s nimi více volného času než v dnešní době. Před deseti lety ještě nedocházelo k tak velké popularitě v sociálních sítích, což mohlo velmi ovlivnit tento výzkum. Děti velmi často tráví své volné dny na mobilních telefonech a tabletech. Další příčinou může být samotné testování. Autorka bakalářské práce z roku 2013 si samostatně vybrala vybraná zvířata a pouze ty si s dětmi zkoušela osvojit. Autorka děti pouze testovala z vybraných zvířat, to znamená, že se autorka zaměřovala pouze na jednu oblast a z této oblasti i u dětí prováděla testování. My jsme při této bakalářské práci využili k výzkumu standardizovaný dotazník, ve kterém se objevuje více slovních druhů než v bakalářské práci z roku 2013. Některá slova ze standardizovaného dotazníku byla pro děti složitá, a ještě je neměly ukotvené ve své slovní zásobě. My jsme se nezaměřili pouze na slova z dotazníku, ale stanovili jsme si čtyři témata, které jsme se snažili s dětmi procvičovat. Tato příčina může mít na výsledky velký vliv.

5.7 Limity realizace praktické části bakalářské práce

Mezi limity praktické části můžeme řadit to, co mohlo kladně nebo i záporně ovlivnit tento výzkum. U každého dítěte se mohlo jednat o různé situace. Níže jsme stručně popsali, jaké limity mohly praktickou část ovlivnit u každého dítěte.

Dívka 1 a dívka 2

- k rozvoji slovní zásoby mohlo docházet i v rámci různých činností a her v mateřské škole,
- u obou dívek nemusí docházet k tak velkému pokroku ve slovní zásobě, protože byly v prosinci 2022 často nemocné.

Chlapec 1

- k rozvoji slovní zásoby mohlo docházet i v rámci různých činností a her v mateřské škole,
- chlapec začal navštěvovat od října 2022 klinického logopeda, z tohoto důvodu může docházet k většímu zlepšení ve slovní zásobě,
- na druhou stranu byl chlapec v lednu 2023 často nemocný.

Chlapec 2

- k rozvoji slovní zásoby mohlo docházet i v rámci různých činností a her v mateřské škole,
- výsledky chlapce dva mohou být negativně ovlivněny náročnou životní situací v rodině,
- na výsledek šetření může mít i negativní vliv nemocnost dítěte.

5.8 Doporučení do praxe

Domníváme se, že by bylo vhodné se v mateřských školách více zaměřit na jazykovou, a dechovou chvíli. Tyto činnosti by bylo vhodné zařazovat v ranním kruhu, které netrvaly příliš dlouho a děti zabaví. Co se týká mateřských škol, bylo by optimální, kdyby každá mateřská škola měla svého klinického logopeda. Klinického logopeda by tak mohli navštěvovat rodiče s dětmi nebo by mohla mateřská škola využívat logopeda při ranním kruhu například jednou za týden.

Z vlastního výzkumu jsme zjistili, že mnohdy mluví rodiče na děti nevhodným způsobem, což by bylo vhodné změnit, a právě se zaměřit na správný mluvní vzor rodičů, který má velký vliv na úroveň komunikace u dětí. Vhodné by bylo, aby rodiče s dětmi trávili mnoho času, povídali si s dětmi, učili je básničky a písničky nebo s nimi prohlíželi knížky. To vše může velmi ovlivnit úroveň komunikace u dětí.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala komplexně problematikou aktivní slovní zásoby u dětí v předškolním věku, které navštěvují běžnou mateřskou školu.

Celá bakalářská práce si stanovila hlavní cíl, a to dosáhnout u vybraných dětí k maximálnímu rozvoji aktivní slovní zásoby. Na základě hlavního cíle musely být vytyčeny dílčí cíle, aby mohlo docházet u dětí k co největšímu rozvoji jejich slovní zásoby. V návaznosti na hlavní cíl byly vytvořeny dílčí cíle, mezi které jsme zařadili: zjistit úroveň aktivní slovní zásoby u dětí prostřednictvím vstupního šetření, dále, vytvořit podpůrný materiál, aktivní slovní zásoby u čtyřech vybraných dětí předškolního věku a následně ověřit a zjistit úroveň aktivní slovní zásoby na konci výzkumu.

Bakalářská práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část popisovala jednotlivé termíny, se kterými se v komunikaci u dětí předškolního věku můžeme setkat. Praktická část byla zaměřena na práci s dětmi s cílem rozvíjet jejich aktivní slovní zásoby. Výzkumný vzorek byl tvořen dvěma děvčaty a dvěma chlapci. Tato část probíhala v několika krocích.

U prvního kroku jsme se zaměřili na výběr čtyř témat, jednalo se o zvířata, ovoce a zeleninu, základní barvy a co děláme celý den. Na tato témata bylo vytvořeno několik pomůcek a po vytvoření byly pomůcky využity s dětmi, abychom zjistili, zda jsou pro děti vhodné.

V dalším kroku došlo u dětí ke zjištění aktuální úroveň aktivní slovní zásoby pomocí standardizovaného dotazníku.

Třetí krok byl zaměřen na rozvoj slovní zásoby u vybraných čtyřech dětí. K rozvoji slovní zásoby byly využity připravené pomůcky a rozvoj slovní zásoby probíhal dvakrát až třikrát za týden po dobu čtyřech měsíců.

Poslední krok byl zaměřen na zjišťování aktivní slovní zásoby pomocí stejného standardizovaného dotazníku a vyhodnocení výsledků. U každého dítěte bylo vytvořeno hodnocení a následně jsme se zaměřili i u jakého dítěte došlo k největšímu rozvoji slovní zásoby.

Celý výzkum probíhal formou pozorování, přímou prací s dětmi a terénními poznámkami v běžné mateřské škole.

Praktická část probíhala se souhlasem zákonných zástupců dětí, ale i se souhlasem mateřské školy, kde výzkum probíhal. Děti byly po celou dobu bakalářské práce co nejvíce zanonymizovány, nikde není uvedeno jejich jméno ani příjmení.

Výsledky praktické části ukazují na to, že u všech dětí došlo k velkému nárůstu v aktivní slovní zásobě. Výsledky byly viditelné už v průběhu výzkumu, hlavně na základě poznámek, které jsme si po celou dobu zapisovali.

Výsledky praktické části byly vyhodnoceny a na základě výzkumu si dovoluujeme říct, že zvolený cíl byl naplněn.

Na základě tohoto výzkumu jsme zjistili, že u většiny dětí v předškolním věku jde velmi snadno ovlivnit úroveň slovní zásoby. Čím více se s dítětem pracuje a komunikuje, tím dochází k rychlému nárůstu ve slovní zásobě.

Na bakalářskou práci by bylo možné navázat, například formou dotazníku nebo rozhovoru rodičů dětí a zjištění tak, do jaké míry podporují slovní zásobu svého dítěte. Další možností, na základě rozhovoru s rodiči, vytvořit takzvaný návod nebo doporučení, jak s dětmi řeč rozvíjet a jak ji podporovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Ilustroval Richard ŠMARDA. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0658-1.
- BENDO VÁ, Petra. *Logopedická prevence v MŠ*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-491-5.
- BENDO VÁ, Petra. *Logopedická prevence: metodicko-didaktický materiál*. Ilustroval Barbora KŘISTKOVÁ, ilustroval Petra HAUPTOVÁ. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-421-2.
- BLATNÝ, Marek, ed. *Psychologie celoživotního vývoje*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3462-3.
- BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Interdisciplinární přístup v rané logopedické intervenci*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8659-3.
- BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Komunikace dětí předškolního věku*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3008-0.
- BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Koncepce rané logopedické intervence v České republice: teorie, výzkum, terapie*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7561-0.
- ČECHOVÁ, Marie. *Čeština-řeč a jazyk*. 3., rozš. a upr. vyd. Praha: SPN-pedagogické nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7235-413-9.
- ČERVENKOVÁ, Barbora. *Rozvoj komunikačních a jazykových schopností: u dětí od narození do tří let věku*. Praha: Grada, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-2054-3.
- FERNÁNDEZ, Eva M. a Helen Smith CAIRNS. *Základy psycholingvistiky*. Praha: Karolinum, 2014. Lingvistika (Karolinum). ISBN 978-80-246-2435-8.
- FICOVÁ, Lenka Theodora. *Od broukání k povídání: návod na rozvoj komunikace a řeči dítěte*. Praha: Grada, 2022. ISBN 978-80-271-3346-8.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
- KLENKOVÁ, Jiřina, Barbora BOČKOVÁ a Ilona BYTEŠNÍKOVÁ. *Kapitoly pro studenty logopedie: text k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2012. ISBN 978-80-7315-229-1.
- KOZÁKOVÁ, Radka. *Základy obecné a vývojové psychologie pro studenty nelékařských zdravotnických oborů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4259-4.

- KUTÁLKOVÁ, Dana. *Budu správně mluvit: chodíme na logopedii*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3687-7.
- KUTÁLKOVÁ, Dana. *Vývoj dětské řeči krok za krokem. 2., aktualiz. a dopl. vyd.* Praha: Grada, 2010. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-3080-6.
- LEJSKA, Mojmír. *Poruchy verbální komunikace a foniatrie*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-038-7.
- LIPNICKÁ, Milena. *Logopedická prevence v mateřské škole*. Ilustroval Patricie KOUBSKÁ. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0381-0.
- MUSILOVÁ, Marcela. *Pedagogická diagnostika: teorie a její reflexe v praxi*. Olomouc: Jiří Musil-Psychologická a výchovná poradna, 2011. ISBN 978-80-904822-3-4.
- PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky. 3., přeprac. a rozš. vyd.* Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-198-0.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník. 3., rozš. a aktualiz. vyd.* Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.
- PRŮCHA, Jan. *Dětská řeč a komunikace: poznatky vývojové psycholingvistiky*. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3603-7.
- PRŮCHA, Jan. *Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-323-5.
- SAICOVÁ ŘÍMALOVÁ, Lucie. *Osvojování jazyka dítětem*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3341-1.
- STERNBERG, Robert J. *Kognitivní psychologie*. Vyd. 2. Přeložil František KOUKOLÍK. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-638-4.
- ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Třetí vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4479-0.
- VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4961-0.
- VRBOVÁ, Renáta. *Katalog posuzování míry speciálních vzdělávacích potřeb – část II*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-244-3056-0.
- WEDLICHOVÁ, Iva. *Vývojová psychologie*. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2010. ISBN 978-80-7414-320-5.
- ZAJITZOVÁ, Eliška. *Předškolní vzdělávání a jeho význam pro rozvoj jazyka a řeči*. Praha: Hnutí R, 2011. ISBN 978-80-86798-14-1.

ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: [nástroje pro prevenci, nápravu a integraci]*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2011. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 978-80-262-0044-4.

Internetové zdroje:

BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona a Filip SMOLÍK. Stručný dotazník dětského slovníku SDDS 16-42: Představení screeningového diagnostického nástroje pro včasné odhalení dětí s opožděním ve vývoji jazykových schopností. *Listy klinické logopedie: Časopis asociace klinických logopedů ČR*. 2022, 6(2), 50-55. ISSN 25706179. Dostupné z: doi:10.36833/lkl.2022.009

Kvalifikační práce

SEDLÁČKOVÁ, Helena. *Pomůcky pro rozvoj slovní zásoby dětí předškolního věku*. [online]. Pedagogická fakulta Brno, 2013 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/zojdy/Bakalarska_prace_Sedlackova.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, pedagogická fakulta, Katedra speciální pedagogiky. Vedoucí práce PhDr. Mgr. Pavla Sychrová, Ph.D.

Pomůcky k tématu: zvířata

Husa. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/689473024223868159/>

Kačer. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/265360603035178987/>

Kočka. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/693765517603746139/>

Koza. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/820358888381353294/>

Králík. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/770185973774664994/>

Kráva. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/613896992964589745/>

Kůň. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/27514247698619656/>

Myš. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/591238257353839104/>

Ovce. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/1082763935393768906/>

Pes. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=samolepka+na+terier&tbm=isch&ved=2ahUKEwixxMn-j8H_AhWtmicCHc4DAf4Q2-cCegQIABAA&oq=samolepka+na+terier&gs_lcp=CgNpbWcQAzoECCMQJ1DQB,VinEWCRE2gBcAB4AIABYYgBkwOSAQE1mAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&scient=img&ei=0NaIZLGcLK21nsEPzoeE8A8&bih=657&biw=1366&rlz=1C1CHBD_csCZ920CZ920#imgrc=sHhS6PUVsjSksM

Prase. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/724235183840940917/>

Slepice. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/597571444329363979/>

Zvířata z umělé hmoty: Vlastní fotografie. Pomůcky z MŠ.

Zvířata. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=v%C3%ADta+vas+simkar+krmiva&tbm=isch&ved=2ahUKEWj4xbSDkMH_AhWdmycCHc9iCtwQ2-cCegQIABAA&oq=v%C3%ADta+vas+simkar+krmiva&gs_lcp=CgNpbWcQAzoECCMQJzoICAAQsQMqgwE6CAgAEIAEELEDOgQIABADogUIABCABDoGCAAQBRAeOgcIABAYEIAEOgkIABAYEIAEEApQrogOWMqwDmDBsg5oAHAAeACAAYIBiAGLEJIBBDIwLjSYAQCgAQGqAQnd3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&scient=img&ei=2taIZPjwNJ23nsEPz8Wp4A0&bih=657&biw=1366&rlz=1C1CHBD_csCZ920CZ920#imgrc=PD-ciG-BuSB3FM

Želva. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/842384305309731950/>

Pomůcky k tématu: základní barvy

Auto. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=KOVAP+Auto+VW+Brouk+ski&hl=cs&tbm=isch&source=lnms&sa=X&ved=0ahUKEwjhnaKOk8j_AhVRc_EDHXLcAZoQ0pQJCOQG&biw=1366&bih=657&dpr=1#imgrc=uLDUIV_nM4sB_M

Banán. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=ban%C3%A1n&tbm=isch&ved=2ahUKEwiYvsHMkcj_AhVW7LsIHV-NDDUQ2-cCegQIABAA&oq=ban%C3%A1n&gs_lcp=CgNpbWcQAzIICAAQgAQQsQMyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQ6BwgAEIoFEEM6BAgAEAM6BQgAELEDUPsFWOILYLoOaABwAHgAgAGZAogBhweSAQUyLjIuMpgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nwAEB&sclient=img&ei=BoSMZJijL9bY7_UP35qyqAM&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=LhB9L0ikQ91ZRM

Brýle. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=OLIVAR+Slune%C4%8Dn%C3%AD+br%C3%BDle+se+zrcadlo%C3%BDmi+skly%2C+UV400%2C+modr%C3%A9&tbm=isch&ved=2ahUKEwi3o6uHkcj_AhUumScCHbNqCOWQ2-cCegQIABAA&oq=OLIVAR+Slune%C4%8Dn%C3%AD+br%C3%BDle+se+zrcadlo%C3%BDmi+skly%2C+UV400%2C+modr%C3%A9&gs_lcp=CgNpbWcQAzoFCAAQgARQ_BJY_BJg8hdoAHAAeACAAdcEiAHABZIBBzAuMS41LTGYAQcGAAQgAQtnD3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sclient=img&ei=dYOMZPeUK66yNS9Wh4A4&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=bG7-HB9P84R_uM

Deštník. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=oran%C5%BEov%C3%A1+pap%C3%ADrov%C3%A1+ta%C5%A1ka&tbm=isch&ved=2ahUKEwjYjLvajcj_AhUomCcCHWr4DeYQ2-cCegQIABAA&oq=oran%C5%BEov%C3%A1+pap%C3%ADrov%C3%A1+ta%C5%A1ka&gs_lcp=CgNpbWcQA1DMBljIHGCsIGgAcAB4AIAB-ASIAewSkgEJMi41LjEuNS0ymAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=8n-MZNjLEaiwnsEP6vC3sA4&bih=657&biw=1366&hl=cs#imgrc=49QhYILoI9ViiM

Dřevěné korálky. Vlastní fotografie: Pomůcky z MŠ.

Hrnek. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=Mabery+hrnek&tbm=isch&ved=2ahUKEwjVj47Gj8j_AhVokScCHUVPC-QQ2-cCegQIABAA&oq=Mabery+hrnek&gs_lcp=CgNpbWcQAzoFCAAQgARQghVYghVg7h9oAHAAeACAAdACiAGuBJIBBTItMS4xmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=4IGMZNWfHeiinsEPxZ6toA4&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=OLk9177YATK7hM

Kartáček. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=kart%C3%A1%C4%8Dek+%C5%BElut%C3%BD&sa=X&bih=657&biw=1366&hl=cs&tbm=shop&ei=BIWMZOn1JtWJxc8P64KVwAY&ved=0ahUK Ewjph8jFksj_AhXVRPEDHWtBBWgQ4dUDCAg&uact=5&oq=kart%C3%A1%C4%8Dek+%C5%BElut%C3%BD&gs_lcp=Cgtwcm9kdWN0cy1jYxADMgoIABAWEb4QGBAPOgcI ABCKBRBDOgUIABCABDoLCAAQgAQQsQMqgwE6CAgAEBYQHhAYUABY4Rpgob 1oAHAAeACAAfMCiAHZDpIBBzQuOC4xLjGYAQCgAQHAAQE&sclient=products-cc#spd=8272572658041996642

Lahev. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=oran%C5%BEov%C3%A1+1%C3%A1hev&tbm=isch&ved=2ahUKEwj2r6fjcj_AhUtrycCHTTaDL4Q2-cCegQIABAA&oq=oran%C5%BEov%C3%A1+1%C3%A1hev&gs_lcp=CgNpbWcQAzIGCAAQCBAeOgcIABCKBRBDOgIABCABBCxAzoFCAAQsQM6BQgAEIAEOgYIABAFE B46BwgAEBgQgARQrAZYjiNg4yVoAHAAeACAAbYCiAGHD5IBBzYuNy4xLjGYAQCgAQGqAQnd3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sclient=img&ei=dn-MZN3HJa3ensEPtLSz8As&bih=657&biw=1366&hl=cs#imgrc=ZXIr33cTuEiA9M

Listy. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=Citrus+leaf+isolated+on+a+white+background&tbm=isch&ved=2ahUKEwjMkN6Rj8j_AhWBrEwKHQ1Eck8Q2-cCegQIABAA&oq=Citrus+leaf+isolated+on+a+white+background&gs_lcp=CgNpbWcQA1CSE1iSE2C5G2gAcAB4AIABkAGIAd8BkgEDMS4xmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWf AAQE&sclient=img&ei=coGMZMyPJ4HZsgKNiKn4BA&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=Y1CGikzY-9RT1M&imgdii=MHG2vCW1tF4WJM

Marmeláda. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.com/search?rlz=1C1CHBD_csCZ920CZ920&sxsrf=APwXEdd1x4sqxqz znKjq3AnJpPuokE99iw:1686928755557&q=marmel%C3%A1da+%C4%8Derven%C3%A1&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiOv_Gpi8j_AhXaVvEDHVf3CHAQ0pQJegQIDBAB&biw=1366&bih=657&dpr=1#imgrc=UjiKet9qGtoc8M

Mrak. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=Clouds+by+sivvus+-+uploaded+on+December+26%2C+2006%2C+12%3A00+am&tbm=isch&ved=2ahUKEwiLhq3HkMj_AhXDnycCHSszAA8Q2-cCegQIABAA&oq=Clouds+by+sivvus+-+uploaded+on+December+26%2C+2006%2C+12%3A00+am&gs_lcp=CgNpbWcQA1D3DFj3DGDdE2gAcAB4AIABjQGIAZMCKgEDMC4ymAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=74KMZMvSH8O_nsEPqeaDeA&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=QGH7hz-cIcCkuM

Papírová taška. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=oran%C5%BEov%C3%A1+pap%C3%ADrov%C3%A1+ta%C5%A1ka&tbm=isch&ved=2ahUKEwjYjLvajcj_AhUomCcCHWr4DeYQ2-cCegQIABAA&oq=oran%C5%BEov%C3%A1+pap%C3%ADrov%C3%A1+ta%C5%A1ka&gs_lcp=CgNpbWcQA1DMBljIHGCsIGgAcAB4AIAB-ASIAewSkgeJMi41LjEuNS0ymAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=8n-MZNjLEaiwnsEP6vC3sA4&bih=657&biw=1366&hl=cs#imgrc=49QhYILoI9ViiM

Pastelka. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=oran%C5%BEov%C3%A1+pastelka&tbm=isch&ved=2ahUKEwjb_fP_jMj_AhWjkicCHafIBScQ2-cCegQIABAA&oq=oran%C5%BEov%C3%A1+pastelka&gs_lcp=CgNpbWcQAzoFCAAQgAQ6BggAEAcQHjoGCAAQCBAeOgkIABAYEIAEEAo6BwgAEIoFEEM6CggAEIoFELEDEEM6CAgAEIAEELEDOgUIABCxAzoHCAAQGBCABFCzBVICNGCwNWgAcAB4BoABqQWIAZsukgEMNC4xNC4xLjIuMi4zmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWewAQDAAQE&sclient=img&ei=NH-MZNUtF6OlnsEPp8uXuAI&bih=657&biw=1366&hl=cs#imgrc=2EJ5Axxx8bhNiM

Rohlíky. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=Ro%C5%BEok+oby%C4%8Dajn%C3%BD&tbm=isch&ved=2ahUKEwjFwPK0kcj_AhVq_bsIHSODBtAQ2-cCegQIABAA&oq=Ro%C5%BEok+oby%C4%8Dajn%C3%BD&gs_lcp=CgNpbWcQAzoKCAAQigUQsQMQQzoFCAAQgARQnRtYnRtgiSFoAHAAeACAAYgBiAHtAZIBAzAuMpgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nwAEB&sclient=img&ei=1YOMZIWCD-r67_UPqoaYgA0&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=TpHqQu7snCnXFM

Srdce. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=obr%C3%A1zky+srd%C3%AD%C4%8Dko&hl=cs&tbm=isch&source=hp&biw=1366&bih=657&ei=KH-MZI2aMuiPxc8P9YmmgAc&iflsig=AOEireoAAAAAZIyNOClq00xMYeS5SU3WTUfzKK7is2Yi&ved=0ahUKEwiNzrL6jMj_AhXoR_EDHfWECXAQ4dUDCAc&uact=5&oq=obr%C3%A1zky+srd%C3%AD%C4%8Dko&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQyBggAEAgQHjIGCAAQCBAeMgkIABAYEIAEEAo6CAgAEIAEELEDOgUIABCxAzoHCAAQGBCABDoGCAAQBRAeUJiWkVCYmJEaAFwAHgCgAH3A4gBjBmSAQs0LjYuMy4xLjEuMZgBAKABAoBC2d3cy13aXotaW1nsAEA&sclient=img#imgrc=IVPgjYAhIfVhCM

Pomůcky k tématu: ovoce a zelenina

Banány. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=V%C5%AFn%C4%9B+do+m%C3%BDdel%2C+sv%C3%AD%C4%8Dek%2C+kosmetiky+-+ban%C3%A1n+-+10ml&tbm=isch&ved=2ahUKEwid9831k8H_AhUFpicCHTFqAHUQ2-cCegQIABAA&oq=V%C5%AFn%C4%9B+do+m%C3%BDdel%2C+sv%C3%AD%C4%8Dek%2C+kosmetiky+-+ban%C3%A1n+-+10ml&gs_lcp=CgNpbWcQAzoECCMQJzoHCCMQ6gIQJ1CADVisHGD9I2gBcAB4AIABV4gBnwGSAQEymAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWewAQrAAQE&sclient=img&ei=79qIZN3DKIXMnsEPsdSBqAc&bih=657&biw=1366&rlz=1C1CHBD_csCZ920CZ920#imgrc=AE9gia-1I-ntmM

Borůvky. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=bor%C5%AFvky+obr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKEwifzOjio7H_AhWBh_0HHaQyA0AQ2-cCegQIABAA&oq=bor%C5%AFvky+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQ6BggAEAcQHIDhBViVE2CzFGgAcAB4AIABkwGIAYQGkgEDNC40mAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=E4iAZN_2GIGP9u8PpOWMgAQ&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=SRwOJHg3Cp40kM

Brambory. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=bramborA+obr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKEwjAz6AqbH_AhXqnCcCHS0cBE8Q2-cCegQIABAA&oq=bramborA+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQ6BwgAEBgQgAQ6BggAEAcQHjoICAAQBRAHEB46CAgAEAgQBxAeUO8HWL0aYOAcAABwAHgAgAHsAYgB7QiSAQU1LjMuMZgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nwAEB&sclient=img&ei=kI2AZMDGJOq5nsEPbiQ-AQ&bih=657&biw=1366&hl=cs#imgrc=FFRyF85tpXAMXM

Hrášek. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=hr%C3%A1%C5%A1ek+obr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKEwjM_JbnqLH_AhVbmCcCHegGC3YQ2-cCegQIABAA&oq=hr%C3%A1%C5%A1ek+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIHCAAQGBCABDoGCAAQBxAeUOkNWPUbYLUeaABwAHgAgAH8AYgB1AaSAQU1LjEuMZgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nwAEB&sclient=img&ei=Wo2AZMznLNUwnsEP6I2ssAc&bih=657&biw=1366&hl=cs#imgrc=I-0286R2GsiqoM

Hroznové víno. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=hroznov%C3%A9+v%C3%ADno+obr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKEwi3r6bzobH_AhVIh_0HHZUKBK8Q2-cCegQIABAA&oq=hroznov%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQARgAMgYIABAHEB46BQgAEIAEOgYIABAIEB46CAgAEAUQBxAeOggIABAIEAcQHIDuBljyEmCMG2gAcAB4AIAB0AGIAeIFkgEFNS4xLjGYAQCgAQGqAQGqAQtd3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sclient=img&ei=HYaAZPesBsiO9u8PIZWQ-Ao&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=veX_m1uFMhQq7M

Hruška. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=hru%C5%A1ka+obr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUK_Ewiug4q7obH_AhVUpCcCHY-1AQ4Q2-cCegQIABAA&oq=hru%C5%A1ka+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQyBQgAEIAEOgYIABAHEB5QywZY9BFgxRNoAHAAeACAAb4BiAGhBZIBAzUuMpgB AKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nwAEB&sclient=img&ei=p4WAZO6TDNTInsEPj8uGcA&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=uH9CZ56dNDIRvM

Jablko. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=jablko+%C4%8Derven%C3%A9+obr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKEWjk0Lu5pLH_AhVupycCHdTuCUUQ2-cCegQIABAA&oq=jablko+%C4%8Derven%C3%A9+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzoFCAAQgAQ6BwgAEIoFEEM6BggAEAgQHjoHCAAQGCABDoECAAQHIDSc1jPIGCI2gAcAB4AIABmQGIAdILkgEEMTQuM5gBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nwAEB&sclient=img&ei=yYiAZKTIB-7OnsEP1N2nqAQ&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgsrc=f6_gvWo9tqJCjM&imgdii=TZzHyxKLC4eSWM

Jahoda. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=jahoda+obr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKEwid2vrEorH_AhUEgv0HHWaYDCgQ2-cCegQIABAA&oq=jahoda+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzoFCAAQgAQyBQgAEIAEOgYIABAHEB5QqAdYwhJgwxVoAHAAeACAABoBiAG-BZIBAzcuMZgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nwAEB&sclient=img&ei=yIaAZJ3WFYS E9u8P5rCywAI&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgsrc=U1_OKAMA68p0vM

Dřevěné pinzety: Vlastní fotografie. Pomůcky z MŠ.

Kedlubna. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=kedlubna+obr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKEwi2vLDFqLH_AhUkRuUKHdQSD1oQ2-cCegQIABAA&oq=kedlubna+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzoFCAAQgAQ6BggAEAcQHjoICAAQBRAHEB46BggAEAgQHICTB1jfE2DaFWgAcAB4AIABogGIAekGkgEDNi4zmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=E42AZPbmM6SMIQfUpbzQBQ&bih=657&biw=1366&hl=cs#imgsrc=Yti7-Y97N2hgMM

Koh-i-noor stíratelná tabulka s popisovači. *Mega knihy* [online]. Praha: Internet-Handel, 2001, 2019 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.megaknihy.cz/papirnictvi/380086-koh-i-noor-stiratelna-tabulka-s-popisovaci.html?utm_si=RFlidjRTZUc2TXpnd01EZzJNemd3TURnMg==&matchtype=&network=x&device=c&creative=&keyword=&placement=¶m1=¶m2=&adposition=&campaignid=17364182571&adgroupid=&feeditemid=&targetid=&loc_physical_ms=1003815&loc_interest_ms=1003708&searchtype=&gclid=CjwKCAjw1YckBhAOEiwA5aN4Ad4Fqxq9Zbgy4DDBY7-Ys0IX4yVNBkai4q50U6Db9DUHdf3lC8kfAhoCwpkQAvD_BwE

Kukuřice. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=kuku%C5%99ice+obr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKewiJirqLH_AhUvgv0HHb-XCvUQ2-

[cCegQIABAA&oq=kuku%C5%99ice+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQ6BggAEAgQHjoGCAAQBxAeULoGWOgVYPcZaABwAHgAgAGNAYgBIAeSAQM1LjSYAQCgAQGqAQnd3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sclient=img&ei=3IyAZKTAOK-E9u8Pv6-qqA8&bih=657&biw=1366&hl=cs#imgrc=CnvlwYxgNstUEM](https://www.google.cz/search?q=kuku%C5%99ice+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQ6BggAEAgQHjoGCAAQBxAeULoGWOgVYPcZaABwAHgAgAGNAYgBIAeSAQM1LjSYAQCgAQGqAQnd3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sclient=img&ei=3IyAZKTAOK-E9u8Pv6-qqA8&bih=657&biw=1366&hl=cs#imgrc=CnvlwYxgNstUEM)

Maliny. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=Obraz%3A+Ripe+raspberries+isolated+on+white+background+close+up&tbm=isch&ved=2ahUKEwiU3ZDIIMH_AhWBnCcCHR_EA4kQ2-

[cCegQIABAA&oq=Obraz%3A+Ripe+raspberries+isolated+on+white+background+close+up&gs_lcp=CgNpbWcQA1CBDliBDmDJFWgAcAB4AIABoAGIAfcBkgEDMS4xmAEAoAE BqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=nNuIZJSfLIG5nsEPn4iPyAg&bih=657&biw=1366&rlz=1C1CHBD_csCZ920CZ920#imgrc=oD1sJvvHS6M8M](https://www.google.com/search?q=Obraz%3A+Ripe+raspberries+isolated+on+white+background+close+up&gs_lcp=CgNpbWcQA1CBDliBDmDJFWgAcAB4AIABoAGIAfcBkgEDMS4xmAEAoAE BqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=nNuIZJSfLIG5nsEPn4iPyAg&bih=657&biw=1366&rlz=1C1CHBD_csCZ920CZ920#imgrc=oD1sJvvHS6M8M)

Mini ovoce a zelenina. Vlastní fotografie: Pomůcky z MŠ.

Mrkve. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=mrkev+obr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKEwjllt3Ip7H_AhV67LsIHXjsC0sQ2-

[cCegQIABAA&oq=mrkev+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQyBQgAEIAEOgYIABAHEB5Q5QZYpQ1guxFoAHAAeACAAdgCiAHJB5IBBzIuMi4xLjGYAQCgAQGqAQnd3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sclient=img&ei=DoyAZOXXGvrY7_UP-Niv2AQ&bih=657&biw=1366&hl=cs#imgrc=nDCoNUtXQlo8CM](https://www.google.cz/search?q=mrkev+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQyBQgAEIAEOgYIABAHEB5Q5QZYpQ1guxFoAHAAeACAAdgCiAHJB5IBBzIuMi4xLjGYAQCgAQGqAQnd3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sclient=img&ei=DoyAZOXXGvrY7_UP-Niv2AQ&bih=657&biw=1366&hl=cs#imgrc=nDCoNUtXQlo8CM)

Okurka. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=okurkaobr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKEwj9k5DbprH_AhV5gv0HHZsaBU0Q2-

[cCegQIABAA&oq=okurkaobr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIGCAAQBxAeMgYIABAHEB46CAgAEAgQBxAeUMoHWO4RYOUTaABwAHgAgAGDAYgB9gSSAQM1LjKYAQCgAQGqAQnd3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sclient=img&ei=KIuAZP3fI_mE9u8Pm7WU6AQ&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=WXn10ldeLwjV_M&imgdii=fGB3ZZ_hS_TeEM](https://www.google.cz/search?q=okurkaobr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIGCAAQBxAeMgYIABAHEB46CAgAEAgQBxAeUMoHWO4RYOUTaABwAHgAgAGDAYgB9gSSAQM1LjKYAQCgAQGqAQnd3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sclient=img&ei=KIuAZP3fI_mE9u8Pm7WU6AQ&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=WXn10ldeLwjV_M&imgdii=fGB3ZZ_hS_TeEM)

Ovoce a zelenina: Plastové. Vlastní fotografie: Pomůcky z MŠ.

Papriky. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=paprika+obr%C3%A1zek&hl=cs&tbm=isch&source=hp&biw=1366&bih=657&ei=B4yAZJCIg9CN9u8P8d6HmAg&iflsig=AOEireoAAAAAZICaFwxVvOzvSWDs3YHfz2kxRirLrpRA&ved=0ahUKEwjQwbLFp7H_AhXQhv0HHXHvAYMQ4dUDCAc&uact=5&oq=paprika+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQ6CAgAEIAEELEDOggIABCxAxCDAToECAAQHjoGCAAQBR AeOgYIABAIEB46BwgAEBgQgARQAFiQHWD0H2gAcAB4AIABzwKIAdkRkgEHNC44LjluMZgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1n&scient=img#imgrc=RpN5mNm6x8IgcM

Pomeranč. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=pomeran%C4%8Dobr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKEwi7jeOPorH_AhVtkv0HHRTpCXkQ2-cCegQIABAA&oq=pomeran%C4%8Dobr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIGCAAQBxAeMggIABAIEAcQHjoFCAAQgARQsQdYmBhgmRpoAXAAeACAAdMBiAHuB5IBBTcuMi4xmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&scient=img&ei=WlaAZLuBMu2k9u8PINKnyAc&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=HF-IbAPg6P9-LM

Rajčata. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=raj%C4%8De+obr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKEwjt67GEp7H_AhV3 bsIHf9sBAcQ2-cCegQIABAA&oq=raj%C4%8De+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQyBQgAEIAEOgYIABAHEB5QAFi7D2D1EGgBcAB4AIABrgGIA YsGkgEDMy40mAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&scient=img&ei=f4uAZK2wB_f67_UP_9mROA&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=_6MHy1LyZ43MFM

Švestky. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=%C5%A1vestka+obr%C3%A1zek&hl=cs&tbm=isch&source=hp&biw=1366&bih=657&ei=34KAZK_CGr-Exc8Pu7m5uAk&iflsig=AOEireoAAAAAZICQ71m3FAgpMpVdpav_qXSv7msCIXLF&oq=%C5%A1vestka+obr&gs_lcp=CgNpbWcQAxgAMgUIABCABDIGCAAQCBAeOggIABCABBBCxAzoHCAAQGBCABDoJCAAQGBCABBBAKUPIMWIA1YM49aAFwAHgAgAHxAYgB7gmSAQU4LjMuMZgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1n&scient=img#imgrc=5zT_J0fSwvGcMM

Třešně. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: [https://www.google.cz/search?q=t%C5%99e%C5%A1n%C4%9B+obr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKEwii4qfBobH_AhVVpycCHbArCpwQ2-](https://www.google.cz/search?q=t%C5%99e%C5%A1n%C4%9B+obr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKEwii4qfBobH_AhVVpycCHbArCpwQ2-cCegQIABAA&oq=t%C5%99e%C5%A1n%C4%9B+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQyBggAEAcQHjoICAAQCBAHEB5Q1QZY9RVgjBdoAHAAeACAAWeIAZoFkgEDNy4xmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=tIWAZKK4ENXOnsEPsNeo4Ak&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=QlrCfnRVBJjx6M)

[cCegQIABAA&oq=t%C5%99e%C5%A1n%C4%9B+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQyBggAEAcQHjoICAAQCBAHEB5Q1QZY9RVgjBdoAHAAeACAAWeIAZoFkgEDNy4xmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=tIWAZKK4ENXOnsEPsNeo4Ak&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=QlrCfnRVBJjx6M](https://www.google.cz/search?q=t%C5%99e%C5%A1n%C4%9B+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQyBggAEAcQHjoICAAQCBAHEB5Q1QZY9RVgjBdoAHAAeACAAWeIAZoFkgEDNy4xmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=tIWAZKK4ENXOnsEPsNeo4Ak&bih=657&biw=1349&hl=cs#imgrc=QlrCfnRVBJjx6M)

Zelí. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: [https://www.google.cz/search?q=zel%C3%AD+obr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKEwipx7mUqLH_AhVahv0HHdTRBU4Q2-](https://www.google.cz/search?q=zel%C3%AD+obr%C3%A1zek&tbm=isch&ved=2ahUKEwipx7mUqLH_AhVahv0HHdTRBU4Q2-cCegQIABAA&oq=zel%C3%AD+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIGCAAQCBAeOgUIABCABD0GCAAQBxAeOggIABAFEAcQHjoICAAQCBAHEB5QhQIYsg9gpBJoAHAAeACAAb8BiAGdBJIBAzMuMpgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nwAEB&sclient=img&ei=rYyAZOm8DtqM9u8P1KOX8AQ&bih=657&biw=1366&hl=cs#imgrc=1kC0f6OPhFFE4M)

[cCegQIABAA&oq=zel%C3%AD+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIGCAAQCBAeOgUIABCABD0GCAAQBxAeOggIABAFEAcQHjoICAAQCBAHEB5QhQIYsg9gpBJoAHAAeACAAb8BiAGdBJIBAzMuMpgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nwAEB&sclient=img&ei=rYyAZOm8DtqM9u8P1KOX8AQ&bih=657&biw=1366&hl=cs#imgrc=1kC0f6OPhFFE4M](https://www.google.cz/search?q=zel%C3%AD+obr%C3%A1zek&gs_lcp=CgNpbWcQAzIGCAAQCBAeOgUIABCABD0GCAAQBxAeOggIABAFEAcQHjoICAAQCBAHEB5QhQIYsg9gpBJoAHAAeACAAb8BiAGdBJIBAzMuMpgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nwAEB&sclient=img&ei=rYyAZOm8DtqM9u8P1KOX8AQ&bih=657&biw=1366&hl=cs#imgrc=1kC0f6OPhFFE4M)

Pomůcky k tématu: co děláme celý den

Babička. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/1026750415020713617/>

Děti ti hrají. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/613122936783932029/>

Dívka běží. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/708472585118981922/>

Dívka pláče. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/838936236825870807/>

Dívka se sprchuje. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://www.pinterest.es/pin/754634481302237580/>

Dívka si češe vlasy. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/710583647449793029/>

Dívka si obouvá boty. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/257690409914593084/>

Dívka tancuje. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/586593920201705560/>

Dívka zpívá. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/784189353852759259/>

Dívka. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/28358672647309231/>

Holčička spí. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/1040542688886061265/>

Chlapec hraje fotbal. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/835980749560006418/>

Chlapec jí. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/70439181660654867/>

Chlapec si čistí zuby. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/70439181660654863/>

Chlapec si myje ruce. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/5488830789073856/>

Chlapec skáče přes švihadlo. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?hl=cs&q=Stock+Illustration:+Cartoon+little+boy+skipping+rope&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjS0b2cmcj_AhU7RPEDHa6uBxMQ0pQJegQIDBAB&biw=1366&bih=657&dpr=1#imgrc=X5mQNYDgDANCTM

Chlapec splachuje. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://sk.pinterest.com/pin/557250153892050913/>

Káva. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/670825307015368002/>

Malovat. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/809733207978867974/>

Mléko. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=Ml%C3%A9%C4%8Dn%C3%A9+v%C3%BDrobky%3A+balen%C3%AD+ml%C3%A9ka&tbm=isch&ved=2ahUKEwitnuCVncj_AhWsnycCHQoUBsYQ2-cCegQIABAA&oq=Ml%C3%A9%C4%8Dn%C3%A9+v%C3%BDrobky%3A+balen%C3%AD+ml%C3%A9ka&gs_lcp=CgNpbWcQAzoECCMQJzoFCAAQgAQ6BggAEAcQHIDXDljXDmCPFWgAcAB4AIABf4gB-gGSAQMwLjKYAQCgAQGqAQotnd3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sclient=img&ei=KZCMZO3lCay_nsEPiqiYsAw&bih=657&biw=1366&rlz=1C1CHBD_csCZ920CZ920#imgrc=2vPayDcSTWx7RM

Pít. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/134122895141822357/>

Slunce. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/866802259504575782/>

Srdíčko. In: *Google obrázky* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=Obr%C3%A1zek+na+t%C3%A9ma+Srdce%2C+%C4%8Cerven%C3%A9%2C+Tvary&tbm=isch&ved=2ahUKEwi1y_ORn8j_AhXkrycCHQKMDZsQ2-cCegQIABAA&oq=Obr%C3%A1zek+na+t%C3%A9ma+Srdce%2C+%C4%8Cerven%C3%A9%2C+Tvary&gs_lcp=CgNpbWcQAzoECCMQJ1Cc3ARYnNwEYKtiBGgAcAB4AIABwwGIAbwDkgEDMS4ymAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=OZKMZPXKOUtfsEPgpi22Ak&bih=657&biw=1349&rlz=1C1CHBD_csCZ920CZ920&hl=cs#imgrc=c7WapP5g3hHIYM

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Vyhodnocení výsledků dívky číslo 1.

Tabulka 2: Která slova dívka číslo 1 ve výzkumu řekla a která ne.

Tabulka 3: Vyhodnocení výsledků dívky číslo 2.

Tabulka 4: Která slova dívka číslo 2 ve výzkumu řekla a která ne.

Tabulka 5: Vyhodnocení výsledků chlapce číslo 1.

Tabulka 6: Která slova chlapec číslo 1 ve výzkumu řekl a která ne.

Tabulka 7: Vyhodnocení výsledků chlapce číslo 2.

Tabulka 8: Která slova chlapec číslo 2 ve výzkumu řekl a která ne.

Tabulka 9: Vyhodnocení pokroků ve slovní zásobě u vybraného vzorku dětí.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Stručný dotazník dětského slovníku

Příloha B: Souhlas pro potřebu vypracování bakalářské práce

Příloha C: Souhlas ředitele mateřské školy

Příloha D: Pomůcky na téma: zvířata

Příloha E: Pomůcky na téma: barvy a tvary

Příloha F: Pomůcky na téma: ovoce a zelenina

Příloha G: Pomůcky na téma: co děláme celý den

Příloha A: Stručný dotazník dětského slovníku

SDDS 16-42		
Stručný dotazník dětského slovníku		
Jméno a příjmení dítěte:	Datum narození:	
Věk (rok; měsíc):	Místo administrace:	Datum testování:
Administroval a vyhodnotil:	Vyplnil: matka – otec – jiná osoba:	

Pokyny k vyplňování: Tento dotazník obsahuje seznam 40 slov, která se mohou objevit u dětí ve věku od 16-42 měsíců. Je samozřejmé, že dítě ve věku např. 16 měsíců bude užívat mnohem méně slov, než dítě starší, takže nemějte obavy, když vaše dítě říká jen málo z uvedených slov nebo jen málo slovům rozumí

- U každého slova znaménkem x označte, jestli ho vaše dítě říká a jestli se domníváte, že slovu rozumí. Označujte slova pouze tehdy, když je dítě říká spontánně, samo od sebe (tzn. nenechávejte dítě slova opakovat po vás). Dále neoznačujte slova, která dítě říká jen v říkankách, básničkách nebo písničkách. Pokud dítě slovo neříká nebo slovu nerozumí, označte znaménkem -.
- Děti si velmi často zjednodušují výslovnost slov a vyslovují nedokonale. Označte slovo, i když ho dítě vyslovuje v nějaké zjednodušené podobě. Např. říká-li dítě *meláda* místo *marmeláda*, *tom* místo *strom* nebo *olík* místo *rohlík*, můžete tato slova označit.
- Označujte slova, i když je dítě říká v jiných tvarech: např. pokud říká jen *pejska*, označte slovo *pejsek*.
- Neoznačujte slova, pokud dítě pro stejnou věc používá jiné označení: například neoznačujte slovo *pejsek*, když dítě označuje psa jako *hafhaf*.

Slovo	Říká	Rozumí	Slovo	Říká	Rozumí
1 kykyryký			21 nebe		
2 dobrou noc			22 strom		
3 auto			23 večer		
4 pastelka			24 tady		
5 marmeláda			25 hodně		
6 rohlík			26 moje		
7 hrášek			27 kde		
8 oblečení			28 žádný		
9 tričko			29 dlouhý		
10 sprcha			30 suchý		
11 okno			31 malý		
12 šuplík			32 chtít		
13 kartáček			33 jít		
14 nos			34 dát		
15 nehet			35 zlomit		
16 kamarád/ka			36 brečet		
17 babička			37 házet		
18 pes			38 opravovat		
19 želva			39 bydlet		
20 liška			40 skončit		

Celkem říká _____, rozumí _____ (vyplní examinátor).

Příloha B: Souhlas pro potřebu vypracování bakalářské práce

Souhlas pro potřeby vypracování bakalářské práce

Název bakalářské práce: Podpora rozvoje aktivní slovní zásoby u dětí předškolního věku navštěvující běžnou mateřskou školu

Autor práce: Jana Kučerová

Souhlasím s tím, že se moje dcera/syn..... zúčastní prováděné studie za účelem vypracování bakalářské práce.

Byl(a) jsem podrobně informován(a) o cíli studie a o jejích postupech.

Beru na vědomí, že prováděná studie je výzkumnou činností.

Studie bude probíhat 2x-3x týdně od října 2022 do ledna 2023 v prostorách mateřské školy.

V bakalářské práci nebudou uváděna jména dětí, datумы narození atd.

V bakalářské práci bude uvedeno pouze pohlaví a věk dítěte (např. dívka, 2 roky 8 měsíců).

Porozuměl/a jsem tomu, že jméno mého dítěte se nebude vyskytovat nikde v bakalářské práci.

Podpis studentky provádějící bakalářskou práci:

Datum:

Podpisy zákonných zástupců:

Datum:

Příloha C: Souhlas ředitele mateřské školy

Souhlas s vykonáváním praktické části bakalářské práce na pracovišti v Mateřské škole

Bohuslava Reynka Lípa

Jméno studentky: Jana Kučerová

Obor: Speciální pedagogika-raný věk

Souhlasím s tím, aby naše zaměstnankyně Paní Jana Kučerová prováděla výzkumnou studii s dětmi v Mateřské škole Bohuslava Reynka v Lípě pro účely vypracování bakalářské práce.

Dále souhlasím s tím, že v bakalářské práci může být popsána naše MŠ.

Podpis studentky provádějící bakalářskou práci:

Datum:

Podpis zástupkyně MŠ:

Datum:

Podpis a razítko Paní ředitelky:

Datum:

Příloha D: Pomůcky na téma: zvířata

Příloha E: Pomůcky na téma: barvy a tvary

Příloha F: Pomůcky na téma: ovoce a zelenina

Příloha G: Pomůcky na téma: co děláme celý den

